

Drepturile efective ale persoanelor cu handicap de a vota la alegerile pentru Parlamentul European

Raport de informare

Raportor: Krzysztof Pater

Comitetul Economic și Social European

SOC/554

**Drepturile efective ale persoanelor cu handicap
de a vota la alegerile pentru PE**

RAPORT DE INFORMARE

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie

**Drepturile efective ale persoanelor cu handicap de a vota la alegerile pentru Parlamentul
European**

Raportor: **Krzysztof PATER**

Temei juridic	Articolul 31 din Regulamentul de procedură
Secțiunea responsabilă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	06/03/2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20/03/2019
Sesiunea plenară nr.	542

1. **Introducere**

- 1.1 Prezentul raport prezintă stadiul punerii în aplicare a dreptului cetățenilor cu handicap ai Uniunii Europene (UE) de a vota la alegerile pentru Parlamentul European (PE). În perioada premergătoare alegerilor pentru Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European (CESE), un organ consultativ al UE, consideră că are obligația de a oferi instituțiilor UE, statelor membre și cetățenilor UE o imagine completă a modului în care acest drept este, de fapt, pus în aplicare. CESE speră că la următoarele alegeri, din 2024, niciun cetățean al UE nu va fi privat de dreptul său de vot din cauza handicapului său.
- 1.2 Datele pentru prezentul raport au fost furnizate de câteva sute de persoane, care reprezintă un număr semnificativ de instituții și organizații din 27 de state membre (**Regatul Unit nu a fost luat în considerare, dat fiind că se va retrage din UE la 29 martie 2019, înainte de alegerile pentru Parlamentul European**) – în principal autorități publice din statele membre care sunt responsabile cu procesul electoral și organizații care reprezintă sau sprijină persoanele cu handicap, dar și deputați în Parlamentul European din cadrul Intergrupului pentru persoane cu dizabilități și reprezentanți ai Forumului european al persoanelor cu handicap.
- 1.3 Principalele domenii ale raportului constau într-o scurtă analiză juridică inițială a actelor de bază care garantează că persoanele cu handicap au drept de vot (care adesea nu este asigurat în viața reală) și a cadrului juridic pentru alegerile pentru Parlamentul European, precum și a posibilelor acțiuni la nivelul UE pentru îmbunătățirea situației. Apoi, raportul prezintă obstacolele juridice la nivel de stat membru care îi privează pe cetățenii UE de dreptul de vot din cauza handicapului lor, împreună cu exemple de progrese înregistrate în ultimii ani în multe țări. Raportul analizează apoi obstacole și, de asemenea, prezintă o serie de bune practici (în contextul persoanelor cu handicap), luând în considerare în primul rând domeniile relevante pentru toate țările: accesul la informații în perioada preelectorală, organizarea votului în secțiile de votare obișnuite, buletinele de vot și gradul lor de accesibilitate pentru persoanele cu handicap. Următoarele câteva secțiuni acoperă soluțiile existente într-un număr limitat de state membre - votul anticipat în secțiile de votare desemnate, votul prin corespondență, votul cu urna mobilă, votul prin reprezentare și votul electronic. În final, sunt prezentate câteva aspecte legate de proceduri care le permit persoanelor internate în spitale și în instituții de îngrijire pe termen lung să voteze, de dreptul persoanelor cu handicap să voteze în țările în care votul este obligatoriu și procedurile în cazul în care o persoană cu handicap își are reședința permanentă într-o țară diferită de țara sa de origine.
- 1.4 Scopul raportului nu este acela de a critica țările UE. Mai degrabă, cea mai mare parte a acestuia este alcătuită din exemple pozitive, iar procedurile care necesită îmbunătățiri sau modificări sunt discutate, de obicei, fără a menționa țările specifice afectate de o anumită problemă.
- 1.5 Prezentul raport acoperă procedurile din cadrul alegerilor europene, dar soluții similare sau identice sunt aplicate, de asemenea, în cadrul alegerilor parlamentare naționale, al alegerilor locale sau al referendumurilor. CESE speră că acest raport va ajuta țările UE să elaboreze soluții cuprinzătoare pentru eliminarea obstacolelor juridice și tehnice (organizatorice) care împiedică unele persoane cu handicap să voteze. CESE speră că informațiile din raport vor fi utilizate de organizațiile societății civile care fac eforturi de eliminare a obstacolelor din calea exercitării

drepturilor de vot ale persoanelor cu handicap și de autorităților publice – adesea de la nivel local – care pot aduce numeroase soluții practice fără modificarea legislației naționale.

2. Concluzii

- 2.1 În fiecare dintre cele 27 de țări ale UE, există legi sau proceduri organizatorice care îi exclud pe unii votanți cu handicap de la participarea la alegerile pentru PE.
 - 2.1.1 Ca urmare a aplicării normelor naționale, aproximativ 800 000 de cetățeni ai UE din 16 state membre sunt privați de dreptul de a participa la alegerile pentru PE din cauza handicapurilor lor sau a problemelor lor de sănătate mintală. Amploarea acestui fenomen este extrem de neuniformă de la o țară la alta.
 - 2.1.2 Milioane de cetățeni ai UE nu pot vota din cauza procedurilor organizatorice (obstacolelor tehnice) care nu țin seama de cerințele induse de handicapul lor.
 - 2.1.3 Principalul loc de votare este secția de votare. Numeroase persoane cu handicap, chiar și atunci când li se oferă opțiunea unor forme de votare alternative mai convenabile, doresc să voteze la o secție de votare, recunoscând acest lucru drept cea mai bună formă de participare civică. În 12 țări acest lucru riscă să nu fie posibil, deoarece legislația națională nu permite schimbarea secției de votare desemnate pe baza reședinței cu o altă secție de votare care poate răspunde mai bine nevoilor tipului specific de handicap. În alte țări, participarea la alegeri este îngreunată de o serie de restricții la secțiile de votare.
 - 2.1.4 În opt state membre, cineva care nu poate ajunge la o secție de votare nu poate vota deoarece nu are opțiunea unei forme alternative de votare (votul prin corespondență, votul cu urna mobilă sau votul electronic). Trei dintre aceste țări oferă posibilitatea de a vota prin reprezentare. Cu toate acestea, o astfel de soluție nu poate fi considerată o alternativă adecvată. De fapt, aceasta nu permite unui votant cu handicap să își exercite dreptul de vot, ci doar îi permite votantului să desemneze o persoană căreia îi poate delega votul.
 - 2.1.5 În 18 state membre, votanții nevăzători nu au nicio posibilitate de a vota în mod independent; ei pot doar să însărcineze o persoană care îi însoțește să voteze în numele lor.
 - 2.1.6 Un alt factor care îi împiedică pe cetățeni să voteze în mod independent sau care îi descurajează să facă acest lucru constă în norme specifice și proceduri organizatorice - cum ar fi lipsa informațiilor adaptate la diferitele tipuri de handicap, obstacolele în calea mobilității în secția de votare și procedurile administrative greoaie - care guvernează modul în care votanții își pot exercita dreptul de vot într-o formă adaptată în mod adecvat.
- 2.2 Dacă ar fi puse în aplicare bunele practici din toate țările, ar apărea un sistem ideal în care fiecare cetățean al UE cu handicap nu numai că ar avea posibilitatea deplină de a vota, ci ar putea, de asemenea, să aleagă singur cel mai convenabil mod de a vota.
- 2.3 Legislația actuală a UE abordează deja o serie de probleme referitoare la alegerile pentru PE. Astfel, nimic nu se opune în mod formal posibilității ca această legislație să includă, de

asemenea, garanții cu privire la opțiunile de votare pentru persoanele cu handicap. În orice caz, este totuși necesară o inițiativă legislativă formală a PE, care să fie aprobată apoi de toate statele membre.

3. **Principalul cadru juridic și politic internațional aplicabil drepturilor de vot ale persoanelor cu handicap**

3.1 Actele juridice ale Organizației Națiunilor Unite

3.1.1 Declarația universală a drepturilor omului a fost adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948. La articolul 21, ea prevede că „Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanți liber aleși”.

3.1.2 Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 16 decembrie 1966, prevede la articolul 25 că „Orice cetățean are dreptul și posibilitatea, fără nici una dintre discriminările la care se referă articolul 2 și fără restricții nerezonabile: (...) (b) de a alege (...) în cadrul unor alegeri periodice”.

3.1.3 Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, adoptată în 2006, care a intrat în vigoare la 3 mai 2008¹, este în prezent cel mai important act juridic al ONU referitor la persoanele cu handicap.

3.1.3.1 Articolul 29 din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap² impune în mod explicit statelor membre să asigure „posibilitatea persoanelor cu handicap de a participa în mod complet și efectiv la viața politică și publică, în condiții egale cu ceilalți, în mod direct sau prin reprezentanți liber aleși, precum și dreptul de a vota (...)” și stabilește o serie de măsuri pentru a face posibil acest lucru, solicitând:

- „asigurarea de proceduri, facilități și materiale de vot adecvate, accesibile și ușor de înțeles și utilizat”;
- „protejarea dreptului persoanelor cu handicap de a vota prin vot secret (...) fără intimidare”;
- ca persoanelor cu handicap să li se permită „asistarea la vot de către o persoană la alegerea lor”.

3.1.3.2 Articolul 29 din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap trebuie să fie coroborat cu articolul 9 (Accesibilitate), care prevede să se asigure accesul la „clădiri, drumuri, mijloace de transport și alte structuri interioare sau exterioare” utilizate de public. De asemenea, acest articol ar trebui să fie coroborat cu articolul 12 (Recunoașterea personalității în fața legii în condiții de egalitate)³, care recunoaște că „persoanele cu handicap

¹ Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap a fost ratificată de Uniunea Europeană și de toate statele membre.

² Malta a exprimat rezerve cu privire la articolul 29.

³ Estonia, Franța și Regatul Țărilor de Jos au făcut declarații și Polonia a exprimat rezerve cu privire la articolul 12.

au dreptul să li se recunoască pretutindeni personalitatea juridică” și „se bucură de capacitate juridică în toate domeniile, în condiții egale cu celelalte persoane”.

3.1.3.3 Comitetul pentru drepturile persoanelor cu handicap⁴ a declarat, în observația sa generală cu privire la articolul 9, că persoanele cu handicap nu și-ar putea exercita drepturile garantate de articolul 29 „dacă statele părți nu s-au asigurat că procedurile, structurile și materialele electorale sunt adecvate, accesibile și ușor de înțeles (...) În caz contrar, persoanele cu handicap sunt private de dreptul lor de a participa la procesul politic în condiții de egalitate.” În observația generală cu privire la articolul 12, Comitetul a subliniat că „pentru a realiza pe deplin recunoașterea egală a capacității juridice în toate domeniile vieții, este important să se recunoască capacitatea juridică a persoanelor cu handicap în viața publică și politică” (articolul 29). Acest lucru înseamnă că „capacitatea unei persoane de a lua decizii nu poate justifica nicio excludere a persoanelor cu handicap de la exercitarea drepturilor lor politice, inclusiv a dreptului de vot”.

3.2 Actele juridice ale Uniunii Europene

3.2.1 Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene stipulează în mod clar, la articolul 20 alineatul (2) litera (b), că „Cetățenii Uniunii (...) se bucură, printre altele de: (...) (b) dreptul de a alege (...) în Parlamentul European (...) în statul membru unde își au reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat”.

3.2.2 Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene confirmă la articolul 39 dreptul tuturor cetățenilor UE de a vota la alegerile pentru Parlamentul European. La articolul 21 alineatul (1), Carta confirmă că „se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum (...) un handicap”. Articolul 26 prevede că „Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității”.

3.3 Alte acte juridice și politice esențiale

3.3.1 Articolul 15 din Carta socială europeană (revizuită)⁵ garantează în mod explicit pentru persoanele cu handicap „exercitarea efectivă a dreptului la autonomie, la integrare socială și la participare în viața comunității”.

3.3.2 Declarația interpretativă revizuită a Comisiei de la Veneția la Codul bunelor practici în materie electorală cu privire la participarea persoanelor cu handicap la alegeri⁶ prevede că „persoanele cu handicap ar trebui (...) să își poată exercita dreptul de a alege (...) în condiții egale cu alți

4 Organismul de experți independenți care monitorizează punerea în aplicare a Convenției de către statele părți. Una dintre sarcinile sale este de a publica observații generale cu privire la articolele care necesită interpretare din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu handicap.

5 Ratificată de 19 state membre.

6 Adoptată de Consiliul pentru alegeri democratice, în cadrul celei de-a 39-a reuniuni (Veneția, 15 decembrie 2011), și de Comisia de la Veneția, în cadrul celei de-a 89-a sesiuni plenare (Veneția, 16-17 decembrie 2011).

cetățeni”, iar Codul bunelor practici în materie electorală⁷ menționează că „privirea cetățenilor de dreptul de a alege (...) poate fi prevăzută” dacă aceasta se bazează pe incapacitatea mintală și cu condiția să fie impusă printr-o hotărâre individuală a unei instanțe de judecată.

3.3.3 Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei adoptată la 16 noiembrie 2011⁸ reafirmă că toate persoanele cu handicap au dreptul de a participa la viața politică și publică în condiții egale cu ceilalți. De asemenea, ea subliniază că documentele accesibile și instalațiile de vot ar trebui să fie disponibile la momentul votului.

3.3.4 Convenția europeană a drepturilor omului nu menționează dreptul la vot; cu toate acestea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 3 din protocolul nr. 1 garantează drepturi individuale, inclusiv dreptul la vot, și că retragerea acestui drept trebuie să facă obiectul unei evaluări stricte a proporționalității. În hotărârea pronunțată în cauza Alajos Kiss v. Ungaria⁹, Curtea a acceptat că dreptul de vot „este un domeniu în care, în general, ar trebui să se acorde o marjă largă de apreciere legiuitorului național pentru a stabili dacă restricțiile privind dreptul la vot pot fi justificate în epoca modernă”, dar – în același timp – a subliniat că nu se poate accepta ca „interzicerea absolută a dreptului de a vota unei persoane aflate sub tutelă parțială, indiferent de capacitățile sale, să se încadreze într-o marjă de apreciere acceptabilă” și că „dacă o restrângere a drepturilor fundamentale se aplică unui grup foarte vulnerabil din societate, care a fost supus unei discriminări considerabile în trecut, cum ar fi persoanele cu handicap mintal, atunci marja de apreciere a statului este substanțial mai restrânsă și acesta trebuie să aibă motive extrem de solide pentru restricțiile în cauză”. Ulterior, Curtea a confirmat această poziție în alte cauze.

3.4 Observații

3.4.1 Este clar că, timp de mulți ani, dreptul de vot a fost garantat pentru cetățenii UE datorită multor acte juridice.

3.4.2 În secolul XXI, dreptul internațional și european privind dreptul de vot pentru persoanele cu handicap se modifică, de la declarații destul de generale la soluții mai detaliate, cu accent pe punerea în aplicare efectivă a drepturilor de vot pentru aceste persoane.

3.4.3 În ceea ce privește obstacolele tehnice care împiedică persoanele cu handicap să voteze în cadrul alegerilor, atenția se concentrează pe diverse aspecte ale accesibilității - inclusiv accesul la secțiile de votare și la alte forme de votare și capacitatea de a completa sau alege buletinele de vot.

3.4.4 În ceea ce privește obstacolele juridice, ceea ce este esențial este schimbarea de atitudine față de persoanele cu dizabilități intelectuale sau cu probleme de sănătate mintală care sunt acoperite de măsuri de protecție și care, totuși, sunt private de drepturile de vot. Hotărârile Curții Europene a

⁷ Adoptat de Comisia de la Veneția, în cadrul celei de-a 52-a sesiuni (Veneția, 18-19 octombrie 2002).

⁸ [CM/Rec\(2011\)14](#).

⁹ [Hotărârea nr. 38832/06, 20 mai 2010](#).

Drepturilor Omului indică în mod clar că toate țările ale căror sisteme juridice elimină în mod automat drepturile de vot ale persoanelor care sunt private de capacitate juridică ar trebui să își alinieze sistemele la obligațiile internaționale, cel puțin prin prevederea unor evaluări judiciare individuale. Este foarte probabil că, în anii următori, poziția Comitetului pentru drepturile persoanelor cu handicap va confirma că nu este acceptabilă nicio privare de drepturile de vot în cadrul Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

4. Temeiul juridic pentru alegerile pentru Parlamentul European

4.1 Contextul istoric

4.1.1 Adunarea, înființată conform articolului 137 din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (Tratatul CEE), a fost formată inițial, conform articolului 138 alineatul (1) din Tratatul CEE, din delegați desemnați dintre deputații în parlamentele naționale, în conformitate cu procedura stabilită de fiecare stat membru. Cu toate acestea, la articolul 137 se indică în mod clar că „Adunarea (...) este compusă din reprezentanți ai popoarelor statelor reunite în Comunitate”.

4.1.2 În cadrul primei sale sesiuni, care a avut loc în perioada 19-21 martie 1958, Adunarea a fost denumită „Assemblée parlementaire européenne” în franceză, „Assemblea parlamentare” în italiană și, mai semnificativ, „Europees Parlement” în neerlandeză și „Europäisches Parlament” în germană. La 30 martie 1962, Adunarea a decis să își armonizeze denumirea în diversele limbi oficiale și a optat pentru „Parlement européen” în franceză și „Parlamento europeo” în italiană. De atunci, denumirea „Parlamentul European” a fost utilizată în mod curent, deși termenul „Adunare” apare în continuare în actele juridice.

4.1.3 Articolul 138 alineatul (3) din Tratatul CEE a creat temeiul juridic pentru normele electorale pentru Parlamentul European. Acest articol a prevăzut că „Adunarea elaborează proiecte în vederea organizării de alegeri prin vot universal direct, conform unei proceduri uniforme în toate statele membre. Consiliul, hotărând în unanimitate, stabilește dispozițiile pe care le recomandă spre adoptare statelor membre, în conformitate cu normele lor constituționale.”

4.1.4 În conformitate cu aceste prevederi, Adunarea a prezentat Consiliului o propunere legislativă în vederea introducerii votului universal direct și Consiliul a aprobat-o, adoptând în unanimitate Actul din 20 septembrie 1976 privind alegerea membrilor Parlamentului European prin vot universal direct, anexat la Decizia 76/787/CECO, CEE, Euratom a Consiliului din 20 septembrie 1976 (Actul electoral din 1976), creând temeiul juridic pentru primele alegeri directe pentru Parlamentul European, care au avut loc în 1979.

4.2 Normele actuale

4.2.1 Actul electoral din 1976 a stabilit următoarele norme pentru procesul electoral pentru Adunare:

- stabilirea alegerii reprezentanților în Adunare prin vot universal direct (articolul 1) și a numărului acestora aleși în fiecare stat membru (articolul 2);
- stabilirea mandatului reprezentanților Adunării la o perioadă de cinci ani (articolul 3);

- specificarea caracterului individual, personal și a independenței voturilor reprezentanților (articolul 4);
- asigurarea compatibilității mandatului de reprezentant cu un mandat parlamentar național (articolul 5);
- specificarea incompatibilității mandatului de reprezentant cu alte mandate naționale sau europene (articolul 6);
- interdicția de a vota mai mult de o dată la alegerea reprezentanților în cadrul Adunării (articolul 8);
- stabilirea perioadei electorale și a datei primelor alegeri (articolele 9 și 10);
- stabilirea verificării prerogativelor reprezentanților (articolul 11);
- stabilirea procedurii pentru ocuparea locurilor vacante în cursul mandatului de cinci ani (articolul 12).

4.2.2 Actul electoral din 1976 a stabilit normele de bază pentru procesul electoral pentru Adunare, fiind în măsură să stabilească doar câteva dispoziții privind votul universal și nu, astfel cum prevede articolul 138 alineatul (3), „o procedură uniformă în toate statele membre”. Actul electoral din 1976 a cuprins o serie de norme comune și de principii care ar putea fi recunoscute ca un „cadru legislativ” și nu ca o „procedură uniformă”.

4.2.3 Actul electoral din 1976 a fost modificat prin Decizia 2002/772/CE, Euratom a Consiliului, care a inclus următoarele modificări substanțiale:

- o obligație a statelor membre de a prevedea alegerea membrilor Parlamentului European pe baza reprezentării proporționale, recurgându-se la sistemul de liste sau la votul unic transferabil, cu permisiunea ca statele membre să autorizeze votul pe baza unui sistem de liste preferențiale [articolul 1 alineatele (1) și (2)];
- alegeri libere și secrete [articolul 1 alineatul (3)];
- libertatea statelor membre de a înființa circumscripții pentru alegerile în Parlamentul European, cu condiția să nu fie afectat caracterul proporțional al alegerilor (articolul 2);
- posibilitatea ca statele membre să fixeze un prag național minim care să nu depășească 5 % din voturile exprimate și să fixeze un plafon pentru cheltuielile de campanie electorală ale candidaților (articolele 2A și 2B);
- introducerea unor noi motive de incompatibilitate cu mandatul de membru al Parlamentului European, inclusiv calitatea de membru al unui parlament național [articolul 6 alineatul (2)];
- instituirea principiului că procedura electorală este reglementată de dispozițiile naționale din fiecare stat membru, cu condiția să nu fie afectat caracterul proporțional al alegerilor europene (articolul 7);
- o interdicție de la a face publice rezultatele numărătorii naționale până la încheierea scrutinului în ultimul stat membru în care se votează [articolul 9 alineatul (2)];
- dispoziții mai clare pentru ocuparea mandatelor care devin vacante în cursul mandatului de cinci ani (articolul 12).

4.2.4 Modificările aduse Actului electoral din 1976 au fost adoptate în temeiul articolului 190 alineatul (4) din Tratatul de instituire a Comunității Europene (versiunea consolidată, denumit în continuare „Tratatul CE”), care a prevăzut la acest articol (fostul articol 138 din Tratatul CEE)

că „Parlamentul European elaborează un proiect pentru a permite alegerea prin vot universal direct în conformitate cu o procedură uniformă în toate statele membre sau în conformitate cu principii comune tuturor statelor membre. Consiliul, hotărând în unanimitate, după avizul conform al Parlamentului European care se pronunță cu majoritatea membrilor săi, va stabili dispozițiile pe care le va recomanda spre adoptare statelor membre, în conformitate cu normele lor constituționale.”

4.2.5 Articolul 8b alineatul (2) din Tratatul CE prevedea că „Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 138 alineatul (3) și dispozițiilor adoptate pentru aplicarea acestuia, orice cetățean al Uniunii care își are reședința într-un stat membru și care nu este resortisant al acestuia are dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile pentru Parlamentul European în statul membru în care își are reședința, în aceleași condiții ca resortisanții aceluși stat. Acest drept se va exercita în condițiile care trebuie stabilite până la 31 decembrie 1993 de Consiliu, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European; aceste norme de aplicare pot prevedea dispoziții derogatorii în cazul în care probleme specifice ale unui stat membru justifică acest lucru.”

4.2.6 Esența acestei dispoziții este inclusă în prezent la articolul 20 alineatul (2) litera (b) și la articolul 22 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, care reiterează dreptul cetățenilor UE migranți de a alege și de a fi aleși în alegerile pentru Parlamentul European în statul lor de reședință în aceleași condiții ca și resortisanții aceluși stat.

4.2.7 În conformitate cu articolul 8b alineatul (2) din Tratatul CE, a fost adoptată Directiva 93/109/CE a Consiliului¹⁰. Principalele dispoziții introduse prin această directivă au fost:

- posibilitatea ca cetățenii UE să aleagă și să fie aleși în alegerile pentru Parlamentul European într-un stat membru diferit de statul lor de origine în aceleași condiții ca și resortisanții aceluși stat, cu posibilitatea ca un stat membru să rezerve aceste drepturi pentru votanții UE care au reședința pe o durată minimă care nu poate depăși cinci ani (pentru a vota) și zece ani (pentru a fi aleși) dacă numărul votanților neresortisanți depășește 20% din totalul cetățenilor UE care au reședința în statul respectiv;
- instituirea unei proceduri pentru ca votanții sau candidații neresortisanți să își manifeste voința de a alege sau de a fi aleși în statul lor de reședință;
- instituirea unei proceduri pentru a verifica dacă votanții sau candidații neresortisanți au fost privați de dreptul de a alege sau de a fi aleși în statul lor de origine și interdicția privind voturile sau candidaturile duble atât în statul de reședință, cât și în statul de origine.

4.2.8 Cu toate acestea, este important de subliniat că domeniul de aplicare al Directivei 93/109/CE este extrem de limitat și nu se referă la modul în care sunt organizate alegerile europene, Actul electoral din 1976 fiind unicul temei în acest sens.

10 [JO L 329, 30.12.1993, p. 34.](#)

4.3 Posibilitatea de modificare a normelor actuale

4.3.1 În prezent, temeiul juridic pentru modificările aduse cadrului juridic actual cu privire la alegerea membrilor Parlamentului European este consacrat la articolul 223 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) [fostul articol 190 alineatele (4) și (5) din Tratatul CE], care prevede că „Parlamentul European elaborează un proiect pentru a stabili dispozițiile necesare care să permită alegerea membrilor săi prin vot universal direct în conformitate cu o procedură uniformă în toate statele membre sau în conformitate cu principii comune tuturor statelor membre. Consiliul, hotărând în unanimitate, în conformitate cu o procedură legislativă specială și după aprobarea Parlamentului European, care se pronunță cu majoritatea membrilor care îl compun, stabilește dispozițiile necesare. Respectivul dispoziții intră în vigoare după ce au fost aprobate de statele membre în conformitate cu normele lor constituționale.”

4.3.2 Temeiul juridic actual pentru viitoarele modificări ale sistemului electoral european este similar cu cel anterior, prevăzut la articolul 137 din Tratatul CEE și la articolul 190 alineatul (4) din Tratatul CE.

4.3.3 De asemenea, este necesar să se menționeze că ar putea fi introdus un tip mai ușor (mai puțin invaziv) de măsură, în temeiul articolului 13 din Actul electoral din 1976, care prevede că „În cazul în care se dovedește necesar să se adopte măsuri de aplicare a prezentului act, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Adunării și după consultarea Comisiei, adoptă aceste măsuri, după ce încearcă să ajungă la un acord cu Adunarea, în cadrul unui comitet de conciliere care reunește Consiliul și reprezentanți ai Adunării”.

4.3.4 În temeiul articolului 13, pot fi adoptate măsuri atât timp cât acestea servesc la punerea în aplicare a dispozițiilor și a principiilor cuprinse deja în Actul electoral din 1976. Măsurile de punere în aplicare ar trebui să fie propuse de Parlament după consultarea Comisiei și sunt adoptate de Consiliu în unanimitate.

4.3.5 La 11 noiembrie 2015, Parlamentul European a adoptat, în cadrul procedurii de inițiativă legislativă, o rezoluție referitoare la reforma legislației electorale a Uniunii Europene [2015/2035(INL)]¹¹. Această inițiativă a urmat abordarea cadrului anterior, care nu a instituit o procedură electorală uniformă, ci a stabilit principii comune. Parlametele naționale din unele state membre au prezentat avize în care se plâneau de nerespectarea principiului subsidiarității.

4.4 Observații

4.4.1 Un singur act juridic care vizează sistemul electoral al Parlamentului European stabilește dispoziții de garantare a drepturilor de vot ale cetățenilor UE. Acestea se aplică persoanelor care își au reședința într-un stat membru diferit de țara lor de origine.

¹¹

Raportul din proprie inițiativă cu caracter legislativ P8_TA(2015)0395 a fost autorizat la 5 februarie 2015 de către Conferința președinților din Parlamentul European.

4.4.2 Niciun act juridic nu abordează drepturile efective de vot, în special drepturile persoanelor cu handicap.

4.4.3 Deoarece orice modificare a sistemului electoral existent necesită sprijin din partea majorității deputaților în Parlamentul European și o decizie unanimă a Consiliului, urmată de aprobarea statelor membre în conformitate cu normele lor constituționale relevante, pare improbabil ca acest sistem să fie modificat semnificativ în viitorul apropiat. Cu toate acestea, se pot adopta modificări necontrovertate într-un interval scurt dacă sunt propuse de Parlamentul European, cu condiția ca domeniul de aplicare al acestei propuneri să fie limitat. Ideea unor regulamente care vizează îmbunătățirea drepturilor efective de vot pentru cetățenii UE cu handicap ar putea atrage rapid un sprijin foarte amplu.

5. Obstacole juridice în calea drepturilor de vot

5.1 Privarea de drepturile de vot

5.1.1 Cu scopul de a proteja interesele unor persoane cu dizabilități intelectuale sau cu probleme de sănătate mintală, în UE au fost introduse diverse noțiuni de tutelă. Trăsătura comună este aceea că tutorele (denumit de asemenea „mandatar”, „protector”, „curator”, „consilier”) primește autoritatea legală de a lua decizii cu privire la aproape toate domeniile (tutelă pleneră) sau la unele domenii (curatelă) ale vieții persoanei aflate sub tutelă sau curatelă sau cel puțin dreptul de a aproba unele decizii luate de o persoană aflată sub tutelă sau curatelă (putere de blocare). În multe sisteme juridice, astfel de măsuri juridice sunt legate de privarea persoanei aflate sub tutelă sau curatelă de capacitatea sa juridică și, prin urmare, de dreptul său de vot.

5.1.2 Sistemele juridice din nouă țări prevăd excluderea automată de la participarea politică a multor persoane aflate sub diverse măsuri de protecție (cel puțin a celor aflate sub tutelă pleneră), aceste persoane pierzându-și, prin urmare, și dreptul de vot. Aceste dispoziții sunt incluse, de obicei, în legislația parlamentară, uneori direct în Constituție. Acest lucru se întâmplă în **Bulgaria, Cipru, Estonia, Germania, Grecia, Lituania, Luxemburg, Polonia și România.**

5.1.3 În conformitate cu șapte legislații naționale, punerea unei persoane sub tutelă nu înseamnă în mod automat pierderea drepturilor de vot. Numirea unui tutore se efectuează, de obicei, de către instanța judecătorească/judecător, care adoptă, în mod normal, și o decizie cu privire la sfera responsabilităților tutorelui pe baza unei evaluări individuale. Într-o țară, totuși, o astfel de decizie este luată de o comisie medicală specială. În urma acestei proceduri, decizia specifică de a priva persoana aflată sub tutelă sau curatelă de drepturile de vot poate fi adoptată, de asemenea, de către instanța judecătorească. Acest lucru se poate întâmpla în **Belgia, Republica Cehă, Franța, Ungaria, Malta, Portugalia și Slovenia.**¹²

12

Numărul de persoane care sunt private de drepturile de vot în cele mai multe din aceste țări este foarte mic.

5.1.4 În 11 state membre (**Austria, Croația, Danemarca**¹³, **Finlanda, Irlanda, Italia, Letonia, Regatul Țărilor de Jos, Slovacia, Spania și Suedia**)¹⁴, o persoană nu poate fi privată în niciun caz de dreptul său de vot.

5.1.5 Procedurile pe baza cărora este instituită tutela, care duc în mod automat la privarea de drepturi de vot sau pe baza cărora se impune privarea de drepturi de vot în urma unei evaluări individuale, variază de la un stat membru la altul. În unele state membre, aceste proceduri li se aplică doar celor aflați într-o stare medicală foarte gravă și în imposibilitatea de a contacta alte persoane, în timp ce în alte țări, mii de persoane trebuie să treacă printr-un proces complicat, care uneori include un test general de cunoștințe cu întrebări foarte detaliate¹⁵.

5.1.6 Date exacte sau aproximative privind numărul de persoane private de drepturile lor de vot din cauza unui handicap sunt disponibile numai pentru unele state membre. Cu toate acestea, pe baza acestor cifre, este posibil să se estimeze că circa 800 000 de cetățeni ai UE sunt împiedicați să participe la alegerile pentru PE în virtutea legislației naționale. Acestea fiind spuse, amploarea acestei probleme este extrem de neuniformă la nivelul fiecărei țări. În **Portugalia**, de exemplu, aproximativ 100 de persoane nu își pot exercita dreptul de vot, dar există, de asemenea, țări în care această cifră se ridică la peste 50 000 sau chiar aproximativ 300 000.

5.2 Modificări recente ale legislațiilor statelor membre

5.2.1 În ultimii ani se poate observa o tendință clară în sistemele juridice ale statelor membre. În loc să îi priveze automat de drepturile de vot pe toți cetățenii plasați în regim de tutelă (care își pierd capacitatea juridică), sistemele se îndreaptă către soluții care fie nu implică privarea de drepturi de vot, fie înregistrează un număr limitat de cazuri de privare, în urma unei decizii a unei instanțe judecătorești, pe baza unei evaluări individuale.

5.2.2 În ultimii opt ani, în statele membre au fost făcute următoarele modificări:

- noua Constituție care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2012 în **Ungaria** a modificat sistemul existent de privare automată de drepturi de vot a tuturor cetățenilor care sunt lipsiți de capacitate juridică într-un sistem prin care este necesară o hotărâre judecătorească în fiecare caz în parte pentru a priva o persoană de drepturile sale de vot. Conform articolului XXIII alineatul (6) din Constituția modificată: „Persoanele private de drepturi de către o instanță judecătorească pentru (...) capacitate mintală limitată nu au drept de vot”;
- modificările aduse secțiunii 356 din Codul civil din **Letonia** la 29 noiembrie 2012, în vigoare de la 1 ianuarie 2013, prevăd că „Nu se restricționează drepturile personale nefinanciare ale unei persoane”, ceea ce înseamnă, de asemenea, că persoanelor lipsite de capacitate juridică nu li se refuză dreptul de vot;

¹³ Pentru detalii, cf. punctul 5.2.2.

¹⁴ Și în Regatul Unit

¹⁵ Într-un stat membru, unei persoane care dorea să-și păstreze dreptul de vot i s-a cerut să răspundă la următoarele întrebări: Care este viteza luminii? Cine a fost Ecaterina cea Mare?

- reforma juridică pusă în aplicare în decembrie 2012 în **Croația**, ca reacție la criticile aduse de Ombudsmanul pentru persoane cu handicap, a abrogat eliminarea dreptului de vot al persoanelor private de capacitate juridică (articolul 64 din Legea privind registrul alegătorilor);
- conform noului Cod Civil, adoptat în **Republica Cehă** la 3 februarie 2012, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2014, noțiunea de privare automată de drepturile de vot a fost eliminată și – în schimb – „o instanță judecătorească poate limita capacitatea juridică a unei persoane în măsura în care persoana în cauză este incapabilă să întreprindă acte juridice din cauza unei dizabilități mintale care nu este doar temporară și definește măsura în care a limitat capacitatea persoanei în cauză de a întreprinde acte juridice independente” [articolul 57 alineatul (1)];
- legea din 17 martie 2013 adoptată în **Belgia**, „de reformare a sistemelor de handicap și de introducere a unui nou statut de protecție în conformitate cu demnitatea umană”, a introdus prezumția de capacitate. Se presupune că toate persoanele (inclusiv persoanele cu dizabilități intelectuale) au dreptul, pe cât posibil, de a-și exercita drepturile ele însele. La stabilirea unui sistem „adaptat”, „judecătorul de pace” trebuie să specifice actele pentru care persoana protejată este considerată incapabilă (atât în ceea ce privește gestionarea patrimoniului, cât și exercitarea drepturilor personale). Drepturile de vot pot fi incluse printre aceste acte, astfel că posibilitatea ca unele persoane să fie private în mod automat de drepturile lor de vot a fost modificată într-un mecanism mai flexibil;
- Legea privind asistarea în luarea deciziilor (capacitatea) din 2015 a fost promulgată în **Irlanda** la 30 decembrie 2015. Această lege asigură un cadru legal modern pentru sprijinirea luării deciziilor de către adulți cu dificultăți legate de capacitate. Noul sistem, în locul unui model de tutelă, creează o serie de opțiuni diferite de sprijin (asistenți pentru luarea deciziilor, factori de codecizie sau reprezentanți pentru luarea deciziilor). Ca urmare a acestei abordări, a fost eliminată posibilitatea de a priva o persoană de drepturile sale de vot;
- în aprilie 2016, parlamentul din **Danemarca** a modificat normele privind autoritatea locală și alegerile pentru Parlamentul European. După această dată, toți cetățenii adulți au drept de vot în cadrul acestor alegeri. Există în continuare restricții referitoare la alegerile pentru parlamentul național (*Folketinget*), deoarece Constituția daneză prevede că, dacă o persoană este lipsită de capacitate juridică, ea își pierde automat dreptul de vot în cadrul alegerilor parlamentare naționale. Cu toate acestea, de la 1 ianuarie 2019, când a intrat în vigoare modificarea Legii privind tutela, care permite tutela parțială (în paralel cu tutela plină existentă anterior), tuturor celor care sunt doar parțial privați de capacitate juridică li se acordă dreptul de a vota și pentru parlamentul național;
- în **Slovacia**, la 22 martie 2017, Curtea Constituțională a hotărât că privarea legală de dreptul de vot din cauza dizabilității intelectuale este contrară Constituției Republicii Slovace. Aceste dispoziții din legea electorală au expirat la sfârșitul lunii noiembrie 2017, la șase luni de la data la care a fost publicată hotărârea Curții;
- la 5 decembrie 2018, Congresul Deputaților din **Spania** a adoptat în unanimitate Legea organică 2/2018 de modificare a Legii organice 5/1985 privind regimul electoral general, pentru a garanta dreptul de vot tuturor persoanelor cu handicap. Noua lege a intrat în vigoare la 6 decembrie, data publicării în Monitorul Oficial spaniol (*Boletín Oficial del Estado*). După această modificare juridică, nicio persoană cu handicap nu poate fi privată de dreptul la vot, iar cei care au fost privați în trecut își recuperează acest drept în mod automat. Această

modificare a fost adoptată ca urmare a unei campanii de sensibilizare desfășurate timp de câțiva ani de principalele asociații ale persoanelor cu handicap din Spania (CERMI, Grupo Social ONCE, Piena Inclusion, FIAPAS).

- la 29 ianuarie 2019, Curtea Constituțională Federală din **Germania** a hotărât că dispozițiile legii electorale naționale cu privire la privirea persoanelor plasate sub tutelă de dreptul de vot sunt neconstituționale; cu toate acestea, o excludere de la dreptul de vot poate fi justificată din punct de vedere constituțional dacă legea îndeplinește anumite condiții. În urma acestei decizii, se așteaptă o modificare a legii electorale, care va asigura drepturi de vot cel puțin pentru grupul semnificativ de persoane care sunt în prezent lipsite de acest drept;
- la 16 februarie 2019, Adunarea Națională din **Franța** a adoptat legislația privind planificarea 2019-2022 și reforma în domeniul justiției, care include abrogarea articolului din codul electoral care îi conferă judecătorului de tutelă dreptul de a retrage dreptul de vot al adulților aflați sub tutelă – se preconizează că toți cetățenii vor avea drept de vot cel târziu la următoarele alegeri locale din 2020.

5.3 Observații

5.3.1 Dreptul de vot în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European trebuie recunoscut nu numai în lumina Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap și a altor acte juridice ale Organizației Națiunilor Unite, a actelor fundamentale ale Uniunii Europene și a altor documente-cheie adoptate de entitățile internaționale, ci în primul rând ca un element important care ține de demnitatea umană.

5.3.2 Nu există niciun motiv ca dispozițiile care vizează protejarea drepturilor persoanelor cu handicap, pe baza modelelor de asistență sau de tutelă, să fie combinate cu dispoziții care nu le permit să voteze – exercitându-și drepturile fundamentale în calitate de cetățeni.

5.3.3 Parlamentul European și alte instituții ale UE ar trebui să adopte orice măsuri posibile pentru a accelera procesul de modificare a sistemelor juridice ale statelor membre, care să conducă la eliminarea tuturor restricțiilor juridice legate de drepturile de vot ale persoanelor cu handicap.

6. **Obstacole tehnice în calea drepturilor de vot**

6.1 Accesul la informații pentru persoanele cu handicap în perioada premergătoare zilei alegerilor

6.1.1 În numeroase state membre există proceduri pentru a pune la dispoziția persoanelor cu handicap informații cu privire la alegeri într-o formă adaptată nevoilor acestora. Adesea, astfel de practici se bazează pe uzanțe îndelungate și nu sunt prevăzute de lege în mod expres. Furnizarea acestor informații este responsabilitatea autorităților publice, iar măsurile adoptate de comisiile electorale ce reprezintă partide sau candidați, de ONG-uri sau de mass-media din proprie inițiativă și pe cheltuiala lor pot doar să completeze aceste informații și nu să le înlocuiască.

6.1.2 Dreptul la informații fiabile cu privire la data alegerilor, la metoda de votare și la formele de votare altele decât de a merge la secția de votare este legat în mod indisolubil de dreptul de a participa la alegeri. Instituțiile publice responsabile pentru alegeri din marea majoritate a țărilor

UE furnizează votanților la locul lor de reședință informații de bază cu privire la subiect și, de asemenea, în unele țări, linii de asistență telefonică și adresa web a instituției respective. Aceste informații sunt furnizate sub forma unor pliante sau broșuri trimise direct la domiciliu sau a unor anunțuri afișate în clădirile rezidențiale și în spațiile publice sau sub forma unor buletine de vot speciale cu nume, furnizate tuturor votanților, cum este cazul, de exemplu, în **Danemarca** sau în **Lituania**. Cu toate acestea, în opt state membre, informațiile furnizate de instituțiile publice sunt extrem de limitate și sunt furnizate numai prin intermediul mass-mediei sau pe internet.

6.1.3 Doar în unele țări informațiile furnizate votanților țin seama de nevoile persoanelor cu handicap. De exemplu:

- Site-ul internet al autorității electorale din **Suedia** (Valmyndigheten) oferă informații complete pentru alegători nu doar în suedeză și în alte 30 de limbi, ci și în versiunea ușor de citit a limbii suedeze și în limbajul prin semne¹⁶;
- tot în **Suedia**, dar și în **Germania**¹⁷, este disponibil un portal web „vorbitor”, unde persoanele nevăzătoare și cele cu deficiențe de vedere, precum și persoanele cu dificultăți de citire a textului (de exemplu, persoanele cu dislexie) pot asculta informații citite cu voce tare;
- Comisia electorală centrală din **Bulgaria** a publicat pe site-ul său internet un film privind procedurile de vot, destinatarul fiind persoanele cu handicap. Filmul este tradus și în limbajul semnelor;
- Biblioteca pentru Nevăzători din **Slovacia** publică materiale cu privire la modul de votare utilizând buletinul de vot și o listă completă a candidaților în Braille și sub forma unei înregistrări audio;
- în **Germania**, persoanele nevăzătoare și cele cu deficiențe de vedere pot comanda modele ale buletinelor de vot de la organizația lor – Deutscher Blinden- und Sehbehindertenverband, care este finanțată din fonduri publice și are obligația legală să producă și să distribuie aceste formulare. Modelul este trimis împreună cu un CD pe care sunt furnizate instrucțiuni pentru model și informații oficiale cu privire la alegeri;
- în **Spania**¹⁸ și în **Polonia**¹⁹, filmele care prezintă metodele de votare pentru alegătorii orbi sunt publicate pe internet de autoritățile publice și de ONG-uri;
- în **Republica Cehă**, Ministerul de Interne trimite un pliant cu informații generale (sub forma distribuită tuturor cetățenilor) Consiliului guvernamental pentru persoane cu handicap, care îl distribuie mai multor organizații specifice pentru persoane cu handicap, pentru a pregăti aceste informații pentru membrii/clientii lor într-o formă adaptată nevoilor lor;
- în **Belgia**, înainte de alegeri se înregistrează un ghid cu instrucțiuni care demonstrează într-un mod accesibil modul în care are loc votul electronic în secțiile de votare²⁰;

16 [Valmyndigheten – Teckenspråk](#)

17 [Der Beauftragter – Barrierefreiheit – Wahlen](#)

18 <https://www.youtube.com/watch?v=ThjZtOyIM3U>

19 <http://www.wyborybezbarier.org/braille.html>

20 De exemplu: <https://www.youtube.com/watch?v=8sWrV4S-P4c&feature=youtu.be>

- în **Slovenia**, înaintea fiecăror alegeri, ministerele relevante transmit un anunț spitalelor și instituțiilor de asistență socială pe termen lung în care specifică modul în care persoanele spitalizate își pot exercita drepturile de vot;
- tot în **Slovenia**, listele de candidați confirmați sunt distribuite tuturor gospodăriilor din țară cel târziu cu 15 zile înainte de ziua scrutinului;
- în **România**, Autoritatea Electorală Permanentă pune la dispoziție o hartă online a tuturor secțiilor de votare; cu această hartă, votanții pot identifica amplasarea secției de votare și traseul către aceasta, fie de la locația lor actuală, fie de la o locație selectată de pe hartă;
- în **Finlanda**, pliantul în Braille cu informații privind alegerile este plătit de Ministerul Justiției, dar este realizat și distribuit de Federația finlandeză a persoanelor cu deficiențe de vedere (Näkövammaisten liitto ry). Informații privind viitoarele alegeri sunt publicate online în câteva limbi, inclusiv în broșuri scrise în limba finlandeză simplă și în limba suedeză simplă și sub formă de video în două limbaje prin semne (finlandez²¹ și suedez-finlandez), în limbile finlandeză simplă²², suedeză simplă și engleză simplă;
- în **Polonia**, site-urile web ale autorităților locale includ informații cu privire la posibilitatea de transport la secțiile de votare pentru persoanele cu handicap;
- în **Spania**, Biroul registrului electoral pune la dispoziție un site web special unde votanții își pot introduce numărul cărții de identitate naționale sau numele și data nașterii pentru a obține informații cu privire la secția de votare și la comisia electorală unde își pot exprima votul;
- în **Irlanda** există o linie telefonică gratuită de urgență, disponibilă și în ziua alegerilor, cu un număr de telefon ușor de memorat (în raport cu data scrutinului), care oferă explicații detaliate persoanelor cu handicap despre modul de a vota;
- Toate conferințele de presă ale Comisiei electorale naționale din **Polonia**, care sunt dedicate alegerilor și difuzate la televiziune și pe internet, sunt disponibile și în limbajul semnelor²³.

6.1.4 Pentru persoanele cu mobilitate redusă (inclusiv cele care utilizează fotolii rulante), pentru persoanele nevăzătoare sau pentru cele cu deficiențe de vedere semnificative, este extrem de important să obțină informații privind modul în care o anumită secție de votare a fost adaptată nevoilor lor și dacă autoritățile publice pot furniza asistență la cerere. Dreptul la aceste informații este asigurat în moduri extrem de diferite de la o țară la alta. În unele țări, autoritățile publice presupun că, deoarece există o obligație legală de a asigura accesul la toate secțiile de votare, atunci fiecare secție trebuie, de fapt, să fie adaptată pe deplin la nevoile persoanelor cu handicap. Un alt grup este format din țările în care există obligația de a vota la secția de votare asociată cu locul de reședință al votantului și nu există nicio posibilitate de a o schimba. Din acest motiv, autoritățile recunosc că aceste informații nu ar fi de mare ajutor și nu trebuie să le furnizeze. Cu toate acestea, în marea majoritate a țărilor, autoritățile încearcă să transmită aceste informații importante, acest lucru fiind realizat, în principal, de către autoritățile locale, care – de obicei – au obligația de a pregăti secțiile de votare din zonele lor respective, fie prin telefon, fie prin intermediul site-ului lor web. Adesea, aceste informații sunt disponibile și pe pagina instituției centrale care organizează alegerile sau printr-o linie de asistență telefonică. Cu toate acestea, se întâmplă uneori ca procesul de obținere de informații cu privire la accesibilitatea

21 <https://www.youtube.com/watch?v=8vOHkq7ugUA&index=1&list=PLBOD3s07Ie2xrtsEnxJT5gLZ6U5zBHEI>

22 <https://www.youtube.com/watch?v=482izpHIOqY>

23 Cf. <https://www.youtube.com/watch?v=S9tStaM5XSQ>

unei anumite secții de votare să fie excesiv de formal (de exemplu, trebuie să se depună o cerere scrisă).

6.1.5 De asemenea, există numeroase exemple pozitive în UE:

- în **Lituania**, o hartă electronică pe care sunt marcate secțiile de votare adaptate pentru persoanele cu mobilitate redusă este disponibilă pe site-ul web al Comisiei Electorale Centrale, iar în **Polonia** există o soluție similară;
- în **Estonia** este posibil să se obțină chiar răspunsuri extrem de detaliate, tehnice, deoarece fiecare secție de votare are propriul său număr de telefon;
- în **Germania**, notificarea privind alegerile, transmisă tuturor votanților, trebuie să cuprindă informații cu privire la accesibilitatea sau inaccesibilitatea secției de votare și un număr de telefon de serviciu la care se pot obține informații privind secțiile de votare accesibile.

6.1.6 Observații

- a) Informațiile cu privire la data alegerilor, normele de bază și posibilele forme de votare, precum și adaptarea la nevoile persoanelor cu handicap trebuie să fie transmise într-un mod care să țină seama de diferitele tipuri de handicap cu care se confruntă votanții, luând în considerare în mod deosebit nevoile persoanelor nevăzătoare, ale persoanelor cu deficiențe de vedere, ale persoanelor surde și ale persoanelor cu dizabilități intelectuale.
- b) La elaborarea și comunicarea acestor informații, autoritățile publice ar trebui să coopereze cu organizațiile care reprezintă persoanele cu handicap, pentru a asigura transmiterea informațiilor într-un mod cât mai eficace. De asemenea, autoritățile publice ar trebui să ia în considerare posibilitatea finanțării activităților desfășurate de aceste organizații.
- c) Adesea, persoanele cu handicap au o mobilitate independentă limitată și sunt mai dependente de sprijinul celor din jurul lor. Prin urmare, este extrem de important ca informațiile să fie furnizate în mod direct, într-o formă adaptată nevoilor individuale care rezultă din tipul de handicap. Mijloacele publice de comunicare în masă și internetul, chiar dacă sunt instrumente importante de comunicare, nu pot reprezenta singurul canal de a ajunge la aceste persoane.
- d) Fiecare votant din UE ar trebui să poată să afle cu ușurință cât de accesibilă este, de fapt, o anumită secție de votare pentru persoanele cu mobilitate independentă limitată.
- e) Este foarte important să se poată obține informații prin telefon și prin adresarea unor întrebări suplimentare. Una dintre preocupări o reprezintă numărul mic de state membre care oferă în prezent o astfel de soluție, care ar trebui să fie disponibilă pe scară largă.
- f) Imaginile par a fi unul dintre cele mai eficace moduri de a furniza informații adecvate persoanelor cu dizabilități intelectuale. Din nefericire, acest instrument este utilizat extrem de rar în Uniunea Europeană.

6.2 Votarea la o secție de votare

6.2.1 Forma de bază, cea mai populară și, în unele țări, singura formă de a participa la alegeri este de a vota la o secție de votare. Ca atare, este foarte important ca aceste secții să fie pe deplin accesibile pentru persoanele cu diverse handicapuri și pentru comisiile electorale, dat fiind că sunt organismele responsabile pentru procesul electoral din secțiile de votare, trebuind să fie

echipate și să ofere asistența necesară în funcție de nevoile acestor persoane. Alte soluții juridice sau organizaționale care să permită participarea acestor votanți (de exemplu, votul prin corespondență, votul cu o urnă mobilă, votul prin reprezentare, votul anticipat în unele secții de votare) pot fi considerate opțiuni complementare pentru persoanele cu handicap, dar nu substitute pentru dreptul lor de a vota personal la o secție de votare în ziua alegerilor.

6.2.2 În 12 state membre, persoanele cu handicap nu au dreptul de a schimba secțiile de votare – de exemplu, deoarece consideră că altă secție de votare este mai convenabilă pentru ei, din cauza handicapurilor lor, decât secția de votare atribuită pe baza locului lor de reședință. Din fericire, în 15 state membre există această posibilitate. De obicei, procedura este simplă. De exemplu:

- în **Ungaria**, oricine poate indica (prin intermediul site-ului web al Biroului Electoral Național, deplasându-se personal la biroul administrației locale sau transmițând o cerere prin poștă) că are nevoie de o secție de votare accesibilă, cel târziu cu două zile înainte de alegeri. În alte țări există o procedură similară, inclusiv în **Slovenia**, cu un termen de trei zile și în **Danemarca**, cu un termen de opt zile;
- în **Italia**, o astfel de procedură este posibilă chiar și în ziua alegerilor și, în plus, autoritățile locale asigură transportul pentru persoanele cu mobilitate limitată, ducându-le la o secție de votare adaptată nevoilor acestora. Transportul este asigurat și în **Bulgaria**;
- în **Croația** și în **Polonia**, votanții au două opțiuni: pot vota în afara domiciliului, cu condiția să urmeze procedura pentru înregistrare prealabilă (în registrul alegătorilor care votează în afara domiciliului) sau să obțină un certificat care să le permită să voteze în orice secție de votare;
- în **Slovacia**, un votant poate solicita personal o cartelă de vot în localitatea în care își are reședința permanentă, chiar și în ultima zi lucrătoare dinaintea zilei alegerilor (apoi cartela îi va fi dată imediat) sau prin scrisoare sau prin e-mail cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de ziua alegerilor (apoi autoritățile locale îi vor trimite cartela în termen de trei zile lucrătoare de la primirea cererii);
- o procedură extrem de flexibilă a fost pusă în aplicare în **Lituania**, deoarece poate fi realizată în ziua alegerilor la secția de votare selectată de votant; comisia electorală transmite o cerere electronică secției de votare atribuite votantului pe baza locului de reședință și, după primirea confirmării electronice că votantul nu a votat în nicio altă secție de votare, persoana respectivă este inclusă pe lista votanților din secția de votare la care aceasta a mers;
- în **Regatul Țărilor de Jos**, de asemenea, este posibil să se voteze la o secție de votare aleasă în mod liber.
- în **Germania**, orice votant își poate cere cardul de alegător (*Wahlschein*), până la ora 6 din penultima zi înaintea zilei alegerilor și, cu acest card de alegător, o persoană poate vota în orice secție de votare din districtul său administrativ sau din orașul său.

6.2.3 Problema adaptării secțiilor de votare la nevoile persoanelor cu handicap este tratată în mod extrem de diferit, conform legilor din statele membre. Unsprezece țări din UE aplică principiul general că toate secțiile de votare trebuie să fie adaptate. Cu toate acestea, o analiză mai atentă arată că această accesibilitate este înțeleasă, în practică, într-un sens destul de restrâns – doar ca o lipsă a obstacolelor fizice pentru utilizatorii de fotolii rulante care sosesc la o secție de votare însoțiți de alte persoane care, dacă este necesar, pot ajuta la împingerea fotoliului rulant. Cu

toate acestea, au fost trecute cu vederea o serie de alte probleme – cum ar fi nevoile persoanelor nevăzătoare, organizarea adecvată a zonelor în care persoanele se deplasează dintr-un loc în altul și elaborarea și prezentarea unor anunțuri oficiale afișate la secțiile de votare. Șase state membre nu au niciun fel de norme privind adaptarea secțiilor de votare la nevoile persoanelor cu handicap. Câteva state membre au transformat accesibilitatea secțiilor de votare într-o normă generală, care ar trebui să fie luată în considerare atunci când se iau decizii privind locul în care ar trebui să fie instalate secțiile de votare.

6.2.4 Numai unele state membre au recunoscut în mod realist că nu pot adapta complet toate secțiile de votare pe termen scurt. În același timp, ele au înțeles necesitatea de a stabili în mod specific o obligație de a asigura accesibilitatea cel puțin a câtorva secții de votare, prin introducerea unor indicatori cantitativi:

- în **Polonia**, cel puțin 50% dintre secțiile de votare trebuie să fie accesibile;
- în **Austria** ar trebui să existe cel puțin o secție de votare accesibilă în fiecare localitate și câte una în fiecare district din Viena;
- în **Ungaria** și **Irlanda** trebuie să existe cel puțin o secție de votare accesibilă în fiecare localitate.
- În **Lituania**, la 26 noiembrie 2018, Comisia electorală centrală, Forumul lituanian al persoanelor cu handicap și Asociația autorităților locale din Lituania au semnat acordul prin care garantează că cel puțin 50% dintre secțiile de votare sunt pe deplin accesibile.

6.2.5 Secțiile de votare sunt situate cel mai frecvent în clădiri publice (de exemplu, școli, instituții medicale, birouri ale administrației locale), care sunt disponibile în mod gratuit în vederea desfășurării alegerilor. Din păcate, multe dintre acestea se află în clădiri vechi și nu sunt adaptate la nevoile persoanelor cu handicap. O soluție interesantă a fost găsită în **Lituania**²⁴. În cazul în care nu este posibilă adaptarea și echiparea secțiilor de votare pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu handicap, sunt trebuie închiriate spații adecvate pentru secțiile de votare, iar costurile vor fi acoperite de la bugetul de stat.

6.2.6 Se întâmplă deseori ca votantul, persoană cu handicap, să dorească să fie însoțit în secția de votare de către o persoană la alegerea sa, care să îl poată asista la cel puțin unele dintre activitățile legate de votare, inclusiv la preluarea buletinului de vot, la selectarea sau introducerea opțiunii pe buletinul de vot și la introducerea buletinului de vot în urna de votare. În majoritatea statelor membre, această asistență este permisă, iar normele în acest domeniu sunt extrem de flexibile. Alegerea unui asistent de către votant este, în general, obligatorie și nimeni nu o poate contesta. O restricție foarte comună este că un membru al unei comisii electorale nu își poate asuma rolul de asistent. Cu toate acestea, în **Suedia**, **Luxemburg**, **Danemarca** și **Germania**, de exemplu, alegătorii pot desemna și un membru al unei astfel de comisii în calitate de asistent, în **Finlanda** votanții pot desemna atât un membru al comisiei, cât și așa-numitul asistent electoral prezent în fiecare secție de votare, în **Ungaria**, votantul poate fi asistat de o persoană aleasă liber sau de către doi membri ai comisiei care acționează împreună.

24

Modificările recente aduse legii privind alegerile pentru Parlamentul European, care au intrat în vigoare la 1 iulie 2019

- 6.2.7 Numeroase țări nu au nicio limită de vârstă și, prin urmare, asistența poate fi furnizată, de asemenea, de către o persoană care nu are încă drept de vot (de exemplu, copilul sau nepotul votantului). Acest lucru se întâmplă, de exemplu, în **Franța, Belgia, Polonia, Germania, Suedia, Austria și Lituania**. Cu toate acestea, în numeroase țări este necesar ca asistentul să aibă drept de vot (și, prin urmare, este necesar ca acesta să respecte limita de vârstă) și chiar ca acesta să aibă drept de vot la secția de votare respectivă. Acest lucru generează dificultăți pentru votanți și, în unele cazuri, îi poate împiedica să voteze. Uneori, comisia electorală trebuie să evalueze dacă asistentul desemnat de votantul cu handicap va fi capabil să acorde asistență sau dacă votantul în cauză are nevoie într-adevăr de ajutorul unui asistent. Într-un stat membru, alegătorii trebuie, în primul rând, să declare sub jurământ că sunt, de fapt, nevăzători și că au nevoie de un asistent. Legea stabilește textul jurământului și setul de întrebări detaliate pentru asistentul ales. Întreaga procedură trebuie finalizată cu cel puțin două ore înainte de închiderea secțiilor de vot; în caz contrar votul cu un asistent poate fi respins. Aceste cerințe, precum și normele privind tipul de handicap care îi dă votantului dreptul de a primi ajutorul unui asistent (de exemplu, numai persoanele nevăzătoare) și cererile ca votanții (în principal cei cu dizabilități vizuale) să prezinte un certificat medical care să specifice faptul că nu pot vota în mod independent și că au nevoie de asistență, ar trebui să fie considerate nejustificate. Același lucru este valabil pentru obligația ca asistentul care însoțește persoana cu handicap să fie înregistrat în prealabil.
- 6.2.8 Există îndoieli cu privire la o normă aplicată în două țări, conform căreia numai membrii unei comisii electorale sunt autorizați să îndeplinească sarcinile unui asistent. Aceasta contravine principiului votului secret, în special în comunitățile mici în care toți se cunosc între ei și poate descuraja cetățenii să participe la alegeri.
- 6.2.9 În marea majoritate a statelor membre este obligatoriu să se utilizeze o zonă anume desemnată (de exemplu, cabina de vot) pentru a face alegerea în mod liber pe buletinul de vot. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, această normă nu este respectată în mod restrictiv. Există o abordare flexibilă similară în ceea ce privește cerința ca respectivele cabine de vot să fie utilizate numai de către o persoană pe rând, cel mult însoțită de asistentul său.
- 6.2.10 În **Slovacia**, dacă o secție de votare nu este accesibilă pentru o persoană cu handicap, buletinul de vot și urna de votare sunt scoase din secția de votare pentru a permite persoanei în cauză să voteze. În **Belgia**, un votant poate utiliza o cabină de vot special adaptată nevoilor persoanelor cu handicap, amplasată într-o zonă accesibilă, chiar dacă se află în afara secției de votare. În **Croația**, membrii comisiei electorale vin cu buletinul de vot în afara secției și îl pun la dispoziția persoanei care nu este în măsură să aibă acces la secția de votare, iau buletinul de vot pliat cu opțiunea marcată, care a fost introdus în plic de persoana respectivă și, în final, îl duc în interiorul secției de votare, după care scot buletinul de vot din plic și îl introduc în urnă.
- 6.2.11 Problema organizării secțiilor de votare în diferite state membre, inclusiv a cabinelor de vot, generează multe motive de îngrijorare. Niciun stat membru al UE nu a pus în aplicare soluții cuprinzătoare pentru a standardiza modul în care sunt echipate și funcționează secțiile de votare astfel încât să poată fi considerate ușor de folosit de către toți votanții. Acestea fiind spuse, în **Polonia**, de exemplu, există norme extrem de amănunțite care stabilesc standardele ce trebuie respectate de către acele secții de votare care sunt oficial accesibile pentru persoanele cu

handicap. Pe de altă parte, în **Belgia**, înaintea fiecărui alegeri, este elaborat un ghid detaliat pentru autoritățile locale cu privire la modul de pregătire a secțiilor de votare. Aceste instrucțiuni sunt publicate pe internet, astfel încât să fie disponibile pe scară largă și pentru alegători. Ele precizează, printre altele, dimensiunea caracterelor cu care sunt redactate anunțurile, lățimea minimă a coridoarelor, panta rampelor și a căilor de acces, pregătirea parcărilor din fața secțiilor de votare și dimensiunile urnelor de votare²⁵.

6.2.12 O eroare extrem de frecventă este lipsa unui concept pentru zona în care persoanele se deplasează dintr-un loc în altul și, prin urmare, lipsa de atenție pentru dispunerea etapelor ulterioare ale alegerilor în secția de votare (locul înregistrării votanților și al primirii buletinelor de vot, al cabinelor de vot și al urnelor de votare). Acest lucru înseamnă că votanții sunt nevoiți adesea să treacă unii pe lângă ceilalți în spații mici și acest lucru este complicat nu numai pentru persoanele cu handicap.

6.2.13 Printre cele mai frecvente dificultăți se numără: cabinetele de vot excesiv de mici, dificultăți majore privind utilizarea lor de către utilizatorii de fotolii rulante (de exemplu, ei sunt adesea nevoiți să înlăture un scaun pentru a ajunge cu fotoliul rulant la masă), lipsa posibilității de a alege modul de completare a buletinului de vot (șezând sau în picioare), mesele prea mici pentru completarea buletinelor de vot (în general, singurul loc în care votantul își poate pune geanta, de exemplu, este pe podea), amplasarea fantei din urna de votare astfel încât votanții cu handicap sunt împiedicați să introducă buletinul de vot în mod independent.

6.2.14 În majoritatea țărilor, normele sunt flexibile în ceea ce privește introducerea buletinelor de vot în urna de votare. Buletinul de vot poate fi introdus în urna de votare nu numai de către votant, ci și de către o altă persoană desemnată de el. Acest lucru este efectuat adesea de către copii atunci când întreaga familie merge la secția de votare. În **Republica Cehă**, **Germania** sau **Grecia**, de exemplu, orice membru al comisiei poate acorda ajutor, de asemenea, chiar dacă nu este asistent, iar în **Portugalia** buletinul de vot este returnat întotdeauna unui reprezentant al comisiei electorale care îl introduce în urna de votare. Cu toate acestea, există îngrijorări în ceea ce privește principiul ultimului contact, și anume practica din două țări care impune ca votantul – chiar și cel cu handicap – să fie ultima persoană care atinge buletinul de vot înainte de introducerea acestuia în urna de votare.

6.2.15 Accesul la informații în secția de votare este un aspect important al participării la alegeri. Legislația națională definește în mod precis gama de informații disponibile în secțiile de votare și o limitează la două aspecte - informații de bază, oficiale cu privire la toți candidații și instrucțiuni privind modul de votare. Cel mai adesea, membrii comisiei electorale oferă persoanelor cu handicap explicații verbale, ceea ce permite soluționarea rapidă a preocupărilor și transmiterea informațiilor într-un mod adaptat nevoilor votantului specific. Pot apărea dificultăți atunci când persoana care necesită clarificări este surdă și folosește limbajul prin semne, deoarece numai în câteva state membre este posibilă utilizarea unui interpret al limbajului prin semne, disponibil online.

6.2.16 La secțiile de votare sunt afișate adesea anunțuri oficiale, emise de către organismul național care desfășoară alegerile. O eroare frecventă este afișarea acestor anunțuri la o înălțime inadecvată, adică astfel încât nu pot fi citite, de exemplu, de către utilizatorii de fotolii rulante. Deși în **Polonia**, de exemplu, normele stipulează în mod extrem de explicit că informațiile trebuie să poată fi citite de toți cetățenii.

6.2.17 De asemenea, unele țări introduc soluții suplimentare pentru persoanele cu tipuri specifice de handicap, disponibile la secțiile de votare:

- în **Spania**, pliantele informative ușor de citit privind alegerile și accesibilitatea, disponibile pe site-ul web privind alegerile, sunt, de asemenea, tipărite și trimise la fiecare secție de votare – aceste pliante sunt elaborate pentru fiecare scrutin de către Ministerul de Interne, în cooperare cu principalele asociații ale persoanelor cu handicap;
- în **Lituania**, la secțiile de votare sunt disponibile pliante emise de Comisia Electorală Centrală, cu informații scrise cu privire la modul de votare, emise și în Braille;
- în **Malta**, legea stipulează că fiecare secție de votare trebuie prevăzută cu cititoare audio și cu un model Braille care enumeră candidații și partidele de pe buletinul de vot;
- în **Portugalia** și în **Irlanda**, o copie extinsă a buletinului de vot este afișată în fiecare secție de votare;
- în unele state membre (de exemplu, **Suedia**, **Belgia**, **Regatul Țărilor de Jos**), votanții pot utiliza o lupă pusă la dispoziție în fiecare secție de votare.

6.2.18 Observații

- a) În ciuda normelor existente, marea majoritate a secțiilor de votare din UE nu sunt adaptate pe deplin sau în general la nevoile persoanelor cu diverse tipuri de handicap și acest lucru nu poate fi corectat rapid. Prin urmare, cel mai bun mod de a remedia această situație, pentru moment, este de a le permite votanților cu handicap să schimbe secțiile de votare dacă secția de votare a fost desemnată în legătură cu locul de reședință. Procedura administrativă prin care se efectuează o astfel de modificare ar trebui să fie simplă și rapidă.
- b) Toți votanții cu handicap ar trebui să fie liberi să aleagă persoana care îi va asista pe durata alegerilor la secția de votare. În numeroase țări, condițiile suplimentare pentru acești asistenți nu par a fi garantate.
- c) Numeroase țări au introdus proceduri interesante, practice, care asigură votanților cu diverse handicapuri accesul corespunzător la informații în secțiile de votare. Cele mai importante dintre acestea, care, de asemenea, pot fi introduse rapid, sunt următoarele: afișarea unor anunțuri oficiale și a unor copii ale buletinelor de vot de dimensiuni adecvate și la o înălțime care să permită citirea cu ușurință a acestora; punerea la dispoziție a informațiilor în Braille pentru persoanele nevăzătoare; posibilitatea de a utiliza un interpret al limbajului prin semne, disponibil online.
- d) Este extrem de important să se elaboreze principii extrem de detaliate (sub forma unor norme juridice sau a unor instrucțiuni pentru autoritățile locale și comisiile electorale) care să specifice facilitățile comisiilor electorale și modul în care este organizată activitatea acestora. Aceste norme ar trebui să specifice, printre altele, structura zonelor în care cetățenii se pot deplasa nestingheriți; dimensiunea, amplasarea și dotările cabinelor de vot; accesibilitatea urnei de votare; precum și sistemele de parcare și accesul la secția de votare.

6.3 Buletinul de vot

6.3.1 Modul în care sunt exprimate voturile în cadrul alegerilor pentru PE variază mult la nivelul UE. Acesta este adesea unul dintre factorii de care depinde posibilitatea efectivă a persoanelor cu handicap de a vota în mod independent. Se întâmplă uneori ca modul în care este conceput buletinul de vot și forma de votare necesară să constituie un obstacol care nu poate fi depășit și ca votarea să necesite asistența unei alte persoane, căreia trebuie să îi fie divulgată opțiunea de vot.

6.3.2 În cazul în care sistemul electoral stipulează că un votant trebuie să efectueze un anumit tip de activitate și, eventual, să efectueze în continuare altă activitate (de exemplu, trebuie să indice un partid politic și, în plus, poate, dar nu are obligația să indice candidatul său preferat), sistemul trebuie să creeze posibilități pentru ca votanții cu handicap să își exercite toate drepturile.

6.3.3 Activitățile din statele membre pe care votanții trebuie să le efectueze pentru a vota pot fi împărțite în trei categorii:

- să facă un anumit semn pe buletinul de vot într-un loc desemnat („x”, „+”, „v”, bifarea unei casete, încercuirea unui număr);
- să selecteze un cartonaș dintr-un grup de cartonașe care includ numele partidelor politice;
- să introducă ceva pe buletinul de vot (număr, denumire sau nume de familie).

6.3.4 Având în vedere aceste tipuri de acțiuni ale votanților, statele membre pot fi clasificate astfel:

- țări în care votarea constă în a face un semn (de exemplu, „x”, „+”), a încercui un număr sau a bifa o anumită casetă în unul sau mai multe locuri de pe buletinul de vot (indicând fie un partid sau un candidat specific, fie candidați de pe o listă a partidelor): **Austria, Belgia, Bulgaria, Croația, Cipru, Danemarca, Germania, Ungaria, Luxemburg, Regatul Țărilor de Jos, Polonia, Portugalia, România și Slovenia;**
- țări în care votantul selectează mai întâi un cartonaș cu denumirea partidului dintr-un pachet pe care l-a primit, apoi indică pe acesta alegerea sa privind candidatul sau candidații făcând un semn (de exemplu, „x” sau „+”) sau bifând o anumită casetă: **Republica Cehă, Grecia, Letonia, Slovacia;**
- țări în care votarea constă în a face un semn în dreptul denumirii unui partid politic, dar votantul trebuie sau poate, de asemenea, să introducă un număr sau numele de familie al unui anumit candidat (sau ale anumitor candidați): **Italia, Lituania;**
- țări în care votarea constă în a menționa în scris opțiunea pe buletinul de vot (denumirea partidului, numărul sau numele de familie al unui anumit candidat): **Finlanda și Estonia;**
- țări în care votanții nu fac niciun semn și nu introduc nimic pe buletinul de vot - din pachetul pe care îl primesc, aceștia selectează un cartonaș cu denumirea partidului și îl introduc în urna de votare: **Franța și Spania;**
- țări în care în casetele din dreptul numelor de familie ale candidaților sunt introduse numere care indică ordinea preferințelor: **Malta și Irlanda;**

- țara cu un sistem complicat de buletine de vot: **Suedia** (trebuie ales unul din trei cartonașe de culori diferite și apoi, în funcție de cartonașul respectiv, există, de asemenea, dar nu întotdeauna, posibilitatea de a marca o casetă sau de a scrie fie denumirea unui partid, fie numele unui candidat).
- 6.3.5 Pentru votanții care primesc un buletin de vot cu numele tipărite ale candidaților și cu denumirile tipărite ale partidelor politice, dimensiunea caracterelor și a buletinelor de vot este extrem de importantă. Dimensiunea caracterelor și, adesea, dimensiunea buletinului de vot, de asemenea, sunt stabilite, de obicei, de către organismul responsabil pentru organizarea alegerilor. Cu toate acestea, există și țări în care dimensiunile buletinului de vot sunt stabilite prin lege. În acest caz, există diferențe mari între țările UE, care variază de la formatul A4 la formate chiar mai mari decât A2. Normele din **Belgia** sunt extrem de interesante, exclusiv în ceea ce privește lungimea buletinului de vot, care, în funcție de regiune, poate fi de 36 sau 72 cm, în timp ce **Republica Cipru** a hotărât că dimensiunea maximă a buletinului de vot ar trebui să fie de 16x70 cm. În **Bulgaria**, este realizată o broșură specială în cazul unei liste lungi de candidați.
- 6.3.6 Cea mai populară și, în același timp, cea mai simplă formă de votare în cadrul alegerilor pentru PE este aceea de a face un „x” sau un semn similar într-o casetă aflată în dreptul numelui candidatului sau al partidului politic. Această soluție este utilizată în 12 țări, în două țări trebuie să fie completată această casetă și în alte două țări „x-ul” trebuie să fie marcat în dreptul denumirii sau al numelui de familie, fără a exista un loc special desemnat pentru acesta.
- 6.3.7 Alte modalități de a exprima opțiunea includ desenarea unui cerc în jurul numărului de referință al candidatului (**Slovacia, Slovenia**) sau aplicarea unui semn în dreptul numelui candidatului utilizând o ștampilă obținută de la comisia electorală (**România**). În **Luxemburg**, desenarea unui cerc sau aplicarea unui „x” (sau a unui semn similar) în partea de sus a buletinului de vot este considerată o aprobare a întregii liste, deși votantul are, de asemenea, dreptul de a-și împărți cele șase voturi între candidații preferați; un candidat poate primi cel mult două voturi (indicate prin aplicarea a două semne „x” în dreptul numelui).
- 6.3.8 Legislația din majoritatea statelor membre aplică, în general, o abordare extrem de flexibilă în ceea ce privește calitatea semnelor aplicate pe un buletin de vot, deși în **Polonia**, de exemplu, cele două linii ale „x-ului” trebuie să se intersecteze în interiorul casetei desemnate pentru ca votul să fie considerat valabil. Cu toate acestea, în numeroase țări se recunoaște că, dacă nu există dubii cu privire la intențiile votantului, atunci nu este necesar să se creeze norme extrem de formale conform cărora, de exemplu, un vot ar fi considerat nul dacă intersectarea celor două linii nu este exactă sau dacă cercul este incomplet. În **Portugalia**, de exemplu, votul este luat în considerare dacă acesta indică în mod clar voința votantului, chiar dacă semnul aplicat de votant nu este perfect sau este în afara casetei.
- 6.3.9 Chestiunea validității unui vot este legată de disponibilitatea mijloacelor tehnice care permit persoanelor cu handicap, în special persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere și celor cu capacitate redusă de control manual să-și exprime votul în mod independent și cu certitudinea că voturile lor vor fi recunoscute și numărate în mod corespunzător. În șapte state membre, votantul poate primi o copertă specială pe buletinul de vot care să desemneze în mod exact locul

în care ar trebui să se aplice semnul adecvat²⁶. Cu toate acestea, în unele dintre ele nu sunt utilizate simboluri Braille, ceea ce îngreunează foarte mult votul independent al persoanelor nevăzătoare. În alte țări, aceste soluții lipsesc pentru persoanele nevăzătoare, pentru cele cu deficiențe de vedere și pentru persoanele care au dificultăți în a scrie clar, ceea ce înseamnă că ele trebuie să recurgă la sprijinul rudelor/prietenilor apropiați pentru a-și exprima votul.

6.3.10 Doar două state membre (**Spania și Suedia**) dintre cele șapte țări în care votantul selectează un cartonaș cu denumirea partidului politic (a comisiei electorale) dintr-un pachet de cartonașe care conțin denumirile tuturor partidelor (aceasta fiind singura sau prima etapă a procedurii de votare) au pus în aplicare proceduri care le permit persoanelor nevăzătoare să găsească în mod independent cartonașul adecvat – cartonașele sunt sigilate în plicuri marcate în Braille, ceea ce permite scoaterea cu ușurință a cartonașului adecvat.

6.3.11 În șapte state membre, votanții scriu pe buletinul de vot numărul de înregistrare sau numele candidatului ales sau denumirea partidului pentru care aceștia votează. Această soluție generează dificultăți grave pentru multe persoane și sporește riscul ca voturile acestora să fie declarate nule din cauza scrisului de mână ilizibil (adesea din cauza handicapului), nefiind luate în considerare preferințele acestora pentru anumiți candidați sau fiind numărate numai voturile lor pentru anumite partide politice. Într-unul dintre statele membre, orice altă marcă sau însemnare, alta decât numărul de înregistrare a candidatului, atrage cu sine nulitatea buletinului de vot. Dintre aceste state membre, numai **Malta** acordă asistență persoanelor cu deficiențe de vedere - se pot pune la dispoziție, la cerere, un model Braille și echipament audio, dar nu este necesar niciun anunț prealabil și, dacă persoana în cauză tot nu poate să voteze, asistenții electorali vor ajuta, în funcție de nevoie; zona cabinei de vot este închisă pentru alte persoane pe durata în care se acordă asistență.

6.3.12 În unele state membre, votarea nu este formată dintr-o singură acțiune simplă; votantul are câteva opțiuni diferite care pot fi dificil de înțeles. În **Lituania** se pot selecta între zero și cinci candidați preferați; în **Slovacia** se pot selecta cel mult doi candidați; în **Luxemburg** votantul are un număr specific de voturi care pot fi atribuite candidaților și o persoană poate primi chiar două voturi; în **Malta** este indicată o ierarhie a preferințelor pentru cel mult cinci candidați; iar în **Suedia** votantul trebuie să aleagă mai întâi unul din trei buletine de vot și apoi să procedeze în diverse moduri în funcție de cartonașul selectat și, în plus, în circumstanțe speciale, este posibil ca, pe lângă selectarea candidatului preferat de pe listă, să se scrie și numele unei persoane care nu este inclusă pe listă. Ghidurile informative puse la dispoziție de către autoritățile din aceste țări încearcă să explice efectele utilizării opțiunilor individuale disponibile pentru votanți. În **Suedia**, care are cel mai complicat sistem, există afișe cu imagini pas cu pas care explică modul de votare.

6.3.13 Observații

- a) Pentru votanții cu handicap, aspectul tehnic al votării este la fel de important ca accesul la informații sau accesul la secția de votare. Cea mai convenabilă soluție este aceea de a face o alegere aplicând un „x” sau un semn similar într-o casetă suficient de mare. Pentru

²⁶

Și în Irlanda sunt disponibile astfel de coperti, dar numai în timpul unui referendum și al alegerilor prezidențiale.

persoanele nevăzătoare sau cele cu deficiențe de vedere, precum și pentru persoanele pentru care este dificil să scrie clar cu un stilou, copertele speciale pentru buletinele de vot, marcate atât în Braille, cât și cu un text ușor de citit (de exemplu, doar numerele de referință ale candidaților) reprezintă o soluție foarte bună. Cu toate acestea, votarea prin desenarea unui cerc, de exemplu în jurul numărului de referință al candidatului, reprezintă un obstacol major pentru votanții care își pot utiliza foarte puțin mâinile.

- b) Dacă votantul selectează un cartonaș cu denumirea unui partid politic din pachetul de cartonașe pe care l-a primit, mărimea literelor de pe cartonașele partidelor individuale trebuie să fie suficient de mare și toate cartonașele trebuie să fie tipărite, de asemenea, în Braille sau să fie puse la dispoziție în plicuri marcate în Braille, astfel încât persoanele nevăzătoare să poată selecta cartonașul corect.
- c) Votarea prin scrierea numărului sau a numelui candidatului sau a denumirii partidului pe buletinul de vot este greoaie și creează riscul ca votul să fie declarat nul. Prin urmare, indiferent de tradițiile electorale ale unei țări, este util să se aibă în vedere modificarea acestei norme.
- d) Pentru persoanele cu dizabilități intelectuale, informațiile cu privire la procedurile de votare ar trebui să fie adaptate în consecință. Cea mai bună abordare este aceea a textului cu fraze simple sau a instrucțiunilor grafice. Acest lucru este deosebit de important în țările cu un proces de votare complicat, care implică adoptarea de către votant a unei serii de decizii și efectuarea unor activități conexe. Votanților respectivi trebuie să le fie explicate nu numai următoarele etape ale procesului, ci și consecințele acestora.

6.4 Votul anticipat – înainte de ziua oficială a alegerilor, în secțiile de votare desemnate

6.4.1 Zece state membre oferă, cel puțin anumitor grupe de alegători, posibilitatea de a vota anticipat prezentându-se personal la o secție de votare desemnată – de obicei la sediul autorităților locale. Aceste secții de votare sunt amplasate în spații adaptate nevoilor persoanelor cu mobilitate independentă limitată.

6.4.2 În opt țări, acest drept li se aplică tuturor cetățenilor, în timp ce în celelalte două există anumite grupuri de cetățeni cărora li se permite să voteze anticipat. Handicapul nu este o justificare pentru votul anticipat; cu toate acestea, persoanelor aflate în spital sau care se preconizează că vor fi în spital în ziua alegerilor li se permite să voteze anticipat.

6.4.3 În marea majoritate a țărilor, pentru votul anticipat votanții nu trebuie să facă niciun demers administrativ. Cu toate acestea, în unele țări este necesară înregistrarea în prealabil, în vederea votului anticipat. Votanții merg pur și simplu la secția de votare în timpul programului de funcționare. În **Finlanda**, votul anticipat are loc, printre alte locuri, la secțiile de votare instalate în spitale și în instituțiile de îngrijire pe termen lung.

6.4.4 Observații

- a) Votul anticipat poate fi o modalitate eficace de a ajuta persoanele cu handicap să participe la alegeri. Deoarece acesta are loc pe durata a cel puțin câteva zile, pentru autoritățile locale este mai ușor să asigure transport cetățenilor la aceste secții de votare.

- b) În instituțiile de îngrijire pe termen lung, este mai ușor să se organizeze acest vot într-o zi lucrătoare, deoarece, de obicei, atunci lucrează mai mult personal decât într-o zi de duminică, ziua tradițională a alegerilor în majoritatea țărilor.

6.5 Votul prin corespondență

6.5.1 În unele state membre, votanții care locuiesc în țara de votare pot obține buletinul de vot în prealabil (înainte de ziua alegerilor) pentru a-l completa personal și a-l trimite apoi prin poștă/curier sau pentru a fi înmânat comisiei electorale de o altă persoană (diferită de un membru al comisiei respective). În sensul prezentului raport, toate aceste tipuri de vot sunt denumite vot prin corespondență.

6.5.2 În **Spania; Luxemburg și Germania**, toți cetățenii pot vota prin poștă. În **Austria, Irlanda, Polonia, Slovenia și Suedia**, această formă de vot este permisă pentru grupuri de persoane definite în sens restrâns, care nu se pot deplasa la secția de votare în ziua alegerilor, inclusiv pentru persoanele cu handicap.

6.5.3 În **Danemarca**, există un sistem mixt care include elemente de vot prin corespondență. Există o marjă amplă pentru votul anticipat – de la trei săptămâni până la două zile – în secțiile de votare desemnate. În cazul persoanelor care nu se pot deplasa la o secție de votare, votul anticipat ia, de asemenea, forma votului prin corespondență. În instituții precum spitalele și centrele de îngrijire, conducerea colectează buletinele de vot securizate în mod adecvat de la persoanele spitalizate în aceste instituții și le predă comisiei electorale. Funcționari electorali speciali se ocupă de primirea buletinelor de vot completate de la persoanele cu handicap la domiciliile acestora.

6.5.4 În țările în care votanții trebuie să își declare dorința de a vota prin corespondență pentru a obține un buletin de vot, se aplică proceduri ușor de utilizat – formularul este depus întotdeauna la un birou (nu neapărat personal de către votant), iar unele țări acceptă, de asemenea, cererea trimisă prin e-mail, un formular completat online sau chiar un apel telefonic. Cel mai adesea, buletinele de vot sunt trimise gratuit la adresa de domiciliu; în **Irlanda și Spania**, acestea pot fi luate de la birourile desemnate. În **Spania**, o persoană cu handicap care nu poate merge la oficiul poștal să solicite votul prin corespondență sau să ridice buletinul de vot poate chema un notar public care, în mod gratuit, va emite o procură astfel încât persoana desemnată de votantul cu handicap să poată îndeplini cerințele privind votul prin corespondență. În **Germania**, alegătorii cu handicap pot solicita asistență din partea autorităților publice în vederea obținerii documentelor necesare pentru a-și exprima votul prin poștă.

6.5.5 Buletinele de vot completate de votanți sunt trimise gratuit (prin poștă sau curier). În **Suedia**, plicul care conține buletinul de vot completat este colectat de la votant de către un reprezentant special (de exemplu, poștașul) și livrat comisiei electorale – acest buletin de vot este introdus în plic de către votant (sau, dacă este necesar, de către o persoană care asistă) în prezența reprezentantului respectiv și a unui martor. În **Polonia, Austria și Suedia**, un votant care și-a exprimat dorința de a vota prin corespondență și care a primit un buletin de vot se poate răzgândi și – în loc să trimită buletinul de vot înapoi – îl poate duce personal la urna de votare din secția sa de votare în ziua alegerilor.

6.5.6 În **Germania** și **Polonia**, votanții nevăzători pot obține coperte speciale pentru buletinele de vot (identice cu cele disponibile în secțiile de votare), care să le permită să voteze în mod complet independent.

6.5.7 Observații

- a) Votul prin corespondență facilitează considerabil participarea persoanelor cu handicap la alegeri.
- b) Cu toate acestea, eficacitatea și popularitatea acestei soluții depinde de simplitatea procedurilor și de lipsa costurilor: o exprimare a dorinței de a participa, mijloacele de colectare a buletinului de vot și modalitatea de returnare a acestuia după ce a fost completat.
- c) Votanților ar trebui să li se trimită nu numai buletinul de vot, ci și informații într-o formă adaptată tipului de handicap al votantului specific și, de asemenea, dacă este necesar, coperte pentru persoanele nevăzătoare sau cele cu deficiențe de vedere.

6.6 Votul cu urna mobilă

6.6.1 Acest tip de vot, cu diferențe în ceea ce privește domeniul său de aplicare, este utilizat în 17 state membre. În 12 dintre acestea, este posibil votul ce utilizează o urnă de votare livrată la locul reședinței actuale a votantului (de exemplu, domiciliul, patul de spital sau instituția de îngrijire pe termen lung) sau, un alt exemplu, într-un loc din fața secției de votare (în cazurile în care intrarea în secția de votare presupune prea mult efort pentru votant). Din punctul de vedere al votantului, aceeași situație apare în alte cinci țări atunci când votul nu este exprimat prin introducerea în urna de votare (deoarece votul nu este adus fizic la urna de votare); în schimb, un buletin de vot securizat în mod adecvat este colectat într-un plic (care reprezintă urna de votare) direct de la votant de către membrii comisiei electorale.

6.6.2 Acest tip de vot poate fi utilizat de către persoanele al căror handicap sau a căror problemă de sănătate le împiedică să ajungă la secția de votare. În numeroase țări, este suficient ca persoana în cauză să se afle în spital sau într-o instituție de îngrijire pe termen lung în ziua votului, la fel cum este suficient - în **Lituania** - ca persoana în cauză să aibă vârsta de 70 de ani. Unele țări au dispoziții care stabilesc în mod specific cerințele formale; în alte țări, situațiile individuale sunt evaluate în mod mai flexibil și, de asemenea, se ia în considerare o lipsă temporară a mobilității (de exemplu, un pacient rămas la domiciliu în urma unei operații).

6.6.3 Procedura de declarare a intenției unei persoane de a vota utilizând o urnă mobilă este extrem de flexibilă în statele membre ale UE; în afară de completarea unei cereri oficiale, se acceptă deseori apelul telefonic sau trimiterea unui e-mail. Doar o țară are o cerință de a prezenta un certificat medical care să demonstreze incapacitatea de a ajunge la secția de votare.

6.6.4 Douăsprezece țări au cea mai flexibilă soluție: aducerea unei urne de votare la domiciliul votantului. În acest caz, cea mai frecventă constrângere este cerința ca domiciliul votantului să fie situat în localitatea în care este situată secția de votare desemnată a votantului. În trei țări, utilizarea unei urne mobile este limitată doar la pacienții din spitale și la persoanele aflate în instituții de îngrijire, care sunt imobilizate la pat și incapabile să se deplaseze în mod

independent. Alte două țări permit mutarea urnei de votare în cadrul secției de votare dacă există obstacole fizice care împiedică un votant să ajungă la ea. Este posibil chiar să se scoată urna de votare și buletinele de vot în fața secției de votare.

6.6.5 De asemenea, **Slovenia**, **Finlanda** și **Estonia** permit persoanelor care asigură îngrijire permanentă pentru votanții cu handicap să voteze simultan în aceeași urnă de votare. Condițiile sunt următoarele: notificarea prealabilă, alocarea la aceeași comisie electorală și o relație apropiată cu votantul.

6.6.6 Aproximativ jumătate dintre statele membre utilizează votul cu urna mobilă în ziua alegerilor, iar celelalte state în zilele din perioada premergătoare zilei alegerilor. Votantul este informat, de obicei, cu privire la intervalul în care urna de votare urmează să fie livrată la domiciliul său; totuși, acest interval este relativ scurt (nu depășește trei ore) doar în patru țări.

6.6.7 Votanții cu handicap care votează utilizând o urnă mobilă pot beneficia de același sprijin ca în secția de votare - coperte pentru persoanele nevăzătoare (dacă sunt disponibile în țara respectivă) sau ajutorul unei alte persoane (asistent).

6.6.8 Observații

- a) O urnă mobilă este o modalitate eficace de a le permite persoanelor cu handicap să participe la votare. Cu toate acestea, în ceea ce privește costul, este util ca această soluție să fie combinată cu votul prin corespondență, deoarece aceste două forme se pot completa reciproc.
- b) Ca o soluție provizorie până la îmbunătățirea accesibilității secțiilor de votare, ar trebui să se ia în considerare scoaterea buletinelor de vot și a unei mici urne de votare suplimentare în fața secției de votare, astfel încât votanții să își poată exprima votul acolo.
- c) Pentru persoanele bolnave sau care au un handicap grav, poate fi extrem de dificil să aștepte câteva ore sosirea comisiei cu urna de votare. Intervalul în care urmează să fie livrată urna de votare ar trebui să fie scurt.

6.7 Votul prin reprezentare

6.7.1 Votul prin reprezentare se referă doar în cazurile în care votantul autorizează o altă persoană să exprime un vot în numele său atunci când votează la o secție de votare. Acest lucru este cunoscut în mod popular sub numele de delegare a drepturilor de vot. Reprezentantul exprimă un vot în numele unui votant și, la momentul votării, votantul nu este însoțit de reprezentantul său.

6.7.2 Această opțiune este posibilă în patru state membre - în **Franța** și în **Regatul Țărilor de Jos**, toți votanții pot vota prin reprezentare; în **Polonia**, această opțiune este limitată la persoanele cu handicap și la persoanele în vârstă de peste 75 de ani; iar în **Belgia** au acest drept grupuri destul de mari de votanți, inclusiv persoanele bolnave și persoanele cu handicap, cu condiția să prezinte un certificat medical adecvat.

6.7.3 Reprezentantul trebuie să aibă dreptul de a vota la aceeași secție de votare ca și votantul care delegă drepturile de vot. Excepțiile de la această normă necesită proceduri administrative separate.

6.7.4 În **Polonia** și **Franța**, drepturile de vot trebuie să fie delegate în prezența unui funcționar local; acest lucru poate avea loc, de asemenea, la domiciliul votantului. În **Belgia**, drepturile de vot sunt delegate utilizând un formular special și acest lucru nu necesită o confirmare oficială.

6.7.5 Alte restricții din toate aceste țări subliniază, de asemenea, caracterul excepțional al acestei forme de votare. În **Belgia**, o persoană poate acționa ca reprezentant doar pentru o singură persoană; în **Regatul Țărilor de Jos**, pentru două persoane; în **Franța**, în general, pentru o persoană și pentru a doua persoană numai dacă este numită reprezentant de către o persoană din străinătate; în **Polonia**, pentru două, în măsura în care cel puțin una dintre persoanele care delegă drepturile de vot este un membru apropiat al familiei.

6.7.6 Observații

- a) Votul prin reprezentare poate fi considerat o soluție complementară, dar nu trebuie să fie utilizat ca pretext pentru a descuraja eforturile de a permite tuturor votanților să participe la alegeri în mod real și direct.
- b) Ar trebui să se acorde o atenție deosebită modului în care sunt delegate drepturile de vot (obligația de a semna). Votanților cu handicap trebuie să li se permită să își delege drepturile de vot la locul lor de reședință.
- c) Limitarea numărului de persoane pentru care o persoană poate acționa în calitate de reprezentant este o soluție adecvată, cu scopul de a se evita neregulile în procesul electoral.

6.8 Votul electronic

6.8.1 Toți cetățenii din **Estonia** pot vota prin mijloace electronice. Acesta este un element dintr-un sistem cuprinzător care le permite cetățenilor să comunice cu autoritățile naționale și să trateze aproape toate aspectele oficiale. Utilizarea acestui sistem este atât de larg răspândită încât nu este necesară organizarea unei formări de bază. Votul electronic este cea mai convenabilă soluție pentru numeroși estonieni cu handicap. Acest tip de vot implică introducerea numărului de înregistrare al candidatului, la fel ca în secțiile de votare tradiționale. Un alt avantaj este acela că este mai convenabil să se vizualizeze lista candidaților pe ecranul unui computer decât să se studieze listele pe suport de hârtie disponibile la secția de votare.

6.8.2 Modul în care este organizat votul în **Estonia** îi protejează pe votanți de încercările de a-i obliga să voteze într-un anumit mod, ceea ce este extrem de important pentru persoanele cu handicap, care adesea depind de îngrijitori. Se aplică principiul ultimului vot: persoana care votează prin mijloace electronice se poate răzgândi și poate vota din nou, iar sistemul ia în considerare ultimul vot exprimat. Votantul se poate răzgândi chiar dacă opțiunea de vot electronic a trecut deja. Totuși, în acest caz, votantul trebuie să meargă personal la secția de votare.

6.8.3 În anumite regiuni din **Belgia**, votarea la secțiile de votare se realizează utilizând dispozitive staționare speciale cu ecran (similare cu un bancomat). Cu toate acestea, pentru persoanele cu

handicap, aceasta nu este o îmbunătățire substanțială: ar putea apărea probleme din cauza înălțimii ecranului și a lizibilității acestuia, precum și din cauza dexterității manuale necesare pentru utilizarea echipamentului.

6.8.4 Observații

- a) Votul electronic poate fi o altă formă de vot adecvată pentru unele persoane cu handicap, în măsura în care face parte dintr-un cadru cuprinzător de comunicații electronice dintre cetățeni și autoritățile naționale. Instituirea unui sistem exclusiv în vederea alegerilor nu are sens. Pe lângă condițiile tehnice referitoare la securitate, de exemplu, ar fi necesare investiții substanțiale în sensibilizarea cu privire la această metodă de votare, în special având în vedere că transmiterea acestor informații persoanelor cu diverse handicapuri necesită o abordare adaptată.
- b) Votul electronic folosind dispozitive staționare la secțiile de votare nu reprezintă în prezent o îmbunătățire substanțială a accesibilității alegerilor pentru persoanele cu handicap. Pentru a schimba acest lucru, este necesar să se introducă mecanisme tehnice care să permită persoanelor cu diverse handicapuri să manevreze aceste dispozitive în mod independent, iar amplasarea dispozitivelor respective trebuie să le asigure alegătorilor o respectare deplină a intimității și a confidențialității.

6.9 Votul în instituțiile de îngrijire pe termen lung și în spitale

Persoanele aflate în instituții de îngrijire pe termen lung și în spitale sunt adesea împiedicate să își exercite drepturile electorale. În cazul în care votanții dintr-o anumită țară pot, în anumite condiții, să utilizeze alte forme de vot decât cel la o secție de votare (de exemplu, prin intermediul urnei mobile sau votul prin corespondență), acestea sunt disponibile, desigur, și pentru persoanele care se află în aceste instituții. Cu toate acestea, unele țări au introdus proceduri speciale adresate în mod specific acestor persoane, care sprijină în mod cuprinzător participarea acestora la alegeri. Astfel, acești votanți nu trebuie să îndeplinească formalități speciale înainte de alegeri, spre deosebire de votanții cu o stare de sănătate similară, dar care locuiesc în propriile lor case.

6.9.1 Șapte țări pun la dispoziție „secții de votare închise” pentru aceste persoane. Acestea sunt deschise în ziua alegerilor și, de obicei, au același program de funcționare ca secțiile de votare obișnuite. În **Polonia**, se permite ca aceste comisii electorale să fie închise devreme dacă toți votanții care au acest drept și-au exprimat votul. În **Italia**, programul de funcționare al secției de votare este stabilit de directorul spitalului sau al instituției de îngrijire și, de obicei, este mai scurt decât programul de funcționare al celorlalte secții de votare din țară.

6.9.2 Factorul decisiv care determină dacă va fi deschisă o secție de votare într-o instituție este numărul de persoane aflate în instituția respectivă. Acest lucru variază foarte mult: în **Bulgaria**, sunt suficiente 10 persoane, în **Polonia** – 15. Pragul din **Malta** este de 50 de persoane în cazul azilurilor de bătrâni, în timp ce numele principalelor spitale sunt indicate direct în legea electorală. În **Italia** ajung 200 de persoane. În **Germania** și **Croația**, se constituie comisii electorale în instituțiile mai mari, în timp ce comisiile electorale speciale mobile sau

reprezentanți ai comisiilor „obișnuite” se pot deplasa la spitale și instituții de îngrijire pe termen lung de dimensiuni mai mici.

- 6.9.3 În alte țări au fost puse în aplicare forme speciale de vot, accesibile numai persoanelor aflate în spitale și în instituțiile de îngrijire pe termen lung. În **Lituania**, persoanele care se pot deplasa sunt aduse să voteze înainte de ziua alegerilor, la oficii poștale desemnate. Persoanele care nu pot accesa acest tip de amplasament sunt vizitate de o comisie specială cu buletine de vot, care se asigură că acestea sunt completate în mod independent sau de către un asistent ales de către votant și sub supravegherea votantului. În **Finlanda**, votul urmează norme similare cu cele din secțiile de votare închise, dar în perioada premergătoare zilei alegerilor (cu 11 până la 5 zile înainte de alegeri). Situația este similară în **Estonia**. În **Irlanda**, alegătorii din instituțiile de îngrijire pe termen lung pot cere, dacă prezintă un certificat medical, să fie pe lista specială a alegătorilor. După încheierea procedurii, sunt vizitați în mod individual de membrii birourilor electorale speciale, care le colectează voturile.
- 6.9.4 Persoanele imobilizate la pat, care necesită îngrijire continuă, pot vota în toate țările în care se organizează votul în spitale și în instituțiile de îngrijire pe termen lung. Majoritatea acestor persoane votează în camera sau în salonul lor, introducând buletinul de vot în urna mobilă pusă la dispoziție de comisia electorală. În două țări, acești votanți sunt transportați în paturi sau în fotolii rulante la o secție de votare pregătită în mod adecvat. În cazul în care un votant nu își poate specifica opțiunea în mod independent, acest lucru este indicat de persoana pe care el a selectat-o și sub supravegherea sa.
- 6.9.5 Între pacienți și personalul din aceste instituții se dezvoltă relații specifice, adesea cu un nivel înalt de dependență, ceea ce riscă să influențeze decizia votanților. Prin urmare, votul la distanță (de exemplu, prin poștă sau pe internet) nu ar trebui să fie promovat în cadrul acestor instituții; în schimb, ar trebui să se pună accent pe formele directe, care permit comisiei independente să se asigure că niciun membru al personalului nu încearcă să-l oblige pe votant să voteze într-un anumit mod.
- 6.9.6 În numeroase țări, persoanele aflate în astfel de instituții – dacă acolo nu a fost instalată o secție de votare – pot utiliza alte forme de vot în ziua alegerilor sau mai devreme, votând în principal prin utilizarea unei urne mobile sau prin corespondență sau fiind aduse la o secție de votare obișnuită. Aceste opțiuni sunt coordonate adesea de către conducerea instituției. În unele țări, acest lucru ia forma unei comisii electorale mobile care sosește la spital sau la instituția de îngrijire și nu are nevoie de o cerere prealabilă de a vota din partea pacienților permanenți ai instituțiilor respective.
- 6.9.7 În aproape o treime din statele membre, persoanele care se află în instituții de îngrijire continuă sau sunt supuse tratamentului de lungă durată în spitale nu au nicio posibilitate de a participa la alegeri. Într-un număr însemnat de țări, chiar dacă votul este teoretic posibil, se poate întâmpla ca exercitarea acestui drept să necesite, în practică, foarte mult efort și sprijin din partea familiei. În celelalte țări, majoritatea acestor persoane pot participa la alegeri, dar soluțiile sistematice existente sunt favorabile doar pentru o subcategorie de votanți – în principal, pentru cei care se află în instituții mai mari.

6.9.8 Observații

- a) Schimbările demografice și îmbătrânirea societăților reprezintă factori care vor duce la o creștere a numărului de persoane din instituțiile de îngrijire și din spitale. Administrațiile statelor membre ar trebui să acorde o atenție specială asigurării condițiilor necesare pentru ca aceste persoane să își poată exercita dreptul de vot.
- b) Experiența a demonstrat că utilizarea unei secții de votare închise este cea mai bună soluție sistematică dacă instituția respectivă deține cel puțin 50-100 de persoane, pentru cele din instituțiile mai mici votul efectuându-se prin intermediul unei urne mobile puse la dispoziție de către o comisie electorală mobilă. Desigur, persoanele imobilizate la pat ar trebui să poată vota întotdeauna utilizând o urnă mobilă.
- c) Având în vedere relațiile specifice, cu un nivel înalt de dependență, dintre pacienți și personalul din aceste instituții, riscul ca deciziile votanților să fie influențate trebuie să fie redus la minimum. Prin urmare, în aceste instituții ar trebui să se pună accent pe formele directe de vot, care permit comisiei independente să se asigure că niciun membru al personalului nu-l obligă pe votant să voteze într-un anumit mod.

6.10 Votul obligatoriu

6.10.1 Participarea la alegeri este obligatorie în trei țări ale UE. Legislația din **Belgia** și din **Grecia** nu prevede excepții de la această normă. Votul în **Luxemburg** nu este obligatoriu pentru persoanele în vârstă de peste 75 de ani.

6.10.2 În **Belgia** și **Luxemburg**, neparticiparea la alegeri este justificată prin corespondență scrisă, eventual însoțită de dovezi substanțiale. În **Grecia**, acest lucru se realizează prin intermediul unui interviu cu un funcționar. Nu există proceduri specifice adaptate situației persoanelor cu handicap.

6.10.3 Acest lucru reprezintă adesea o sursă de stres suplimentar pentru persoanele cu handicap – nu numai că nu pot vota din cauza procedurilor nesatisfăcătoare, ci trebuie să își și justifice neparticiparea la alegeri. În plus, există întotdeauna riscul ca justificarea să nu fie considerată suficientă, ceea ce ar putea duce la sancțiuni.

6.10.4 Doar în **Grecia** această normă - deși face parte din cadrul juridic - este tratată, în practică, cu foarte multă flexibilitate de către autorități: neparticiparea nu implică nicio sancțiune. În **Belgia**, o primă neparticipare nejustificată la alegeri poate duce la un avertisment sau la o amendă în valoare de 40-80 EUR. Neparticipările nejustificate ulterioare se sancționează cu amenzi mai mari (80-200 EUR); neparticiparea de patru ori în termen de 15 ani înseamnă că alegătorul este eliminat din registrul electoral pentru o perioadă de 10 ani. În **Luxemburg**, o primă neparticipare nejustificată este sancționată cu o amendă în valoare de 100-250 EUR; cazurile ulterioare (în cursul a cinci ani) duc la amenzi în valoare de 500-1000 EUR, iar legislația prevede, de asemenea, sancțiuni penale, deși, în practică, este improbabil ca această dispoziție să fie aplicată.

6.10.5 Observații

- a) Introducerea obligației cetățenilor de a vota la alegeri ar trebui să stimuleze considerabil autoritățile din anumite țări să pună în aplicare soluții care să îi permită fiecărei persoane cu handicap să participe la alegeri.
- b) Acest lucru nu trebuie să ducă la o situație în care o persoană cu handicap trebuie să convingă o autoritate publică că nu a putut participa la vot pentru că țara respectivă nu a adaptat condițiile de participare la alegeri la handicapul său.

6.11 Drepturile de vot într-o altă țară de reședință permanentă decât țara de origine

6.11.1 Toți cetățenii UE care locuiesc într-un stat membru diferit de țara lor de origine au dreptul de a vota la alegerile pentru Parlamentul European în țara lor de reședință. Cu toate acestea, pentru a beneficia de acest drept, ei trebuie să fie înregistrați în registrul electoral.

6.11.2 În marea majoritate a statelor membre, înscrierea în registrul electoral este legată automat de înscrierea în registrul rezidenților sau al contribuabililor sau votantul potențial își poate declara dorința de a vota în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European simultan cu (sau după) realizarea procedurii de înregistrare ca rezident/contribuabil. În șapte țări, procedura este mai complicată. În patru dintre ele, cetățenii UE care doresc să voteze trebuie să realizeze o procedură de înregistrare separată, prin completarea unui formular de înregistrare. În trei țări, trebuie să fie depusă o cerere care este examinată apoi de autoritățile locale.

6.11.3 Procedurile tehnice pentru includerea în registrul electoral sunt esențiale pentru persoanele cu handicap. În 12 state membre, singura posibilitate este de a îndeplini personal toate formalitățile la biroul relevant. În celelalte 15 state membre, sunt posibile, de asemenea, alte metode mai convenabile. Paisprezece țări permit trimiterea unei cereri pe suport de hârtie, în timp ce în zece țări această cerere poate fi depusă prin mijloace electronice - și anume, prin trimiterea unui e-mail cu anexe sau prin completarea unui formular online. În cazul notificării prin e-mail, în general este necesară o semnătură electronică autorizată, însă în **Lituania**, de exemplu, este suficient să se trimită formularul de cerere completat și scanat, împreună cu anexele necesare. Cu toate acestea, nicio țară care dispune de opțiunea unui formular online nu și-a adaptat formularul la persoanele cu deficiențe de vedere și nu a pus la dispoziție soluții adaptate pentru persoanele surde, cum ar fi informații în limbajul prin semne. Unele țări au posibilitatea unor proceduri adaptate în mod individual la nevoile specifice ale persoanelor cu handicap. De exemplu, în **Malta**, este posibil chiar ca un funcționar guvernamental să se deplaseze la domiciliul persoanei care se înregistrează, astfel încât aceasta să poată completa formularul; în **Lituania**, o altă persoană poate să depună sau să trimită formularul.

6.11.4 Doar două țări îi obligă pe cetățenii din alte state membre ale UE care nu sunt înscriși în registrul electoral, să se reînregistreze pentru vot înainte de următoarele alegeri, ceea ce pare a fi o sarcină administrativă inutilă. În celelalte țări, ei sunt întotdeauna înregistrați deja în registrul electoral.

6.11.5 Termenul până la care poate fi depusă o cerere de înscriere în registrul electoral este o problemă extrem de importantă. În majoritatea țărilor UE, termenul este cu mult înaintea

alegerilor: peste patru săptămâni; în unele țări, este de 60 de zile, iar într-o țară, de 90 de zile înainte de alegeri. Astfel, votanții potențiali trebuie să se înregistreze pentru vot înainte să apară informații în mass-media legate de principiile care guvernează participarea la alegeri, inclusiv procedurile pentru persoanele cu handicap, ceea ce le permite să aprecieze dacă vor putea participa la alegeri în mod independent. Doar două țări au un termen mai scurt de o săptămână înainte de alegeri: în **Lituania**, înregistrarea este posibilă începând cu șapte zile înainte de alegeri și, în **Polonia**, cu cinci zile înainte (și chiar mai târziu, în cazuri excepționale).

6.11.6 Observații

- a) Înregistrarea votanților care locuiesc în altă țară a UE decât țara lor de origine ar trebui să aibă loc o singură dată; acest proces nu ar trebui să fie repetat la alegerile ulterioare.
 - b) Pentru multe persoane cu handicap, înregistrarea personală la un birou se poate dovedi imposibilă sau extrem de dificilă. Prin urmare, ar trebui să se permită și să se extindă în mod constant și alte modalități de înregistrare - inclusiv metode personalizate, în special în cazuri justificate.
 - c) În numeroase state membre, procedurile de înregistrare nu țin seama într-o măsură suficientă de nevoile persoanelor nevăzătoare și cu deficiențe de vedere și ale persoanelor surde. Această situație trebuie să fie îmbunătățită urgent.
 - d) Termenele din statele membre ale UE pentru înregistrarea pentru vot variază în mod considerabil, de la 90 la 3 zile înainte de alegeri. Aceste divergențe sunt greu de justificat. Registrul electoral nu ar trebui să fie închis mai devreme de două săptămâni înainte de alegeri.
-

Comitetul Economic și Social European

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Responsabil de editare: Unitatea Vizite și publicații
EESC-2019-26-RO

www.eesc.europa.eu

© Uniunea Europeană, 2019

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Pentru utilizarea sau reproducerea în orice fel a fotografiilor / ilustrațiilor,
trebuie să se solicite acordul direct de la deținătorul (deținătorii) drepturilor de autor.

Print
QE-02-19-153-RO-C
ISBN 978-92-830-4438-3
doi:10.2864/543677

Online
QE-02-19-153-RO-N
ISBN 978-92-830-4433-8
doi:10.2864/499175

RO